

PÁLYÁZAT

a kecskeméti

Kodály Zoltán Ének-zenei Általános Iskola, Gimnázium,

Szaskgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola

főigazgatói beosztására

Dr. Ittész Tamás

2024

1. BEVEZETÉS, SZEMÉLYES MOTIVÁCIÓ

Az elmúlt évtizedekben minden igazgatóválasztásnál voltak olyan kollégák, valamint a Kodály Iskolát ismerő és féltő kecskemétiak, akik kapacitáltak, hogy pályázzam meg az igazgatói posztot. Mindig azzal hátrítottam el a megkereséseket, hogy vannak olyan területei a tevékenységeimnek, ahol nagyobb szükség van rám. Úgy érzem, most jött el az idő, hogy megpróbáljak segíteni, s az iskola szolgálatába állíthassam mindazt a (részben nemzetközi) tudást és tapasztalatot, amit a genetikailag bennem lévő pedagógus attitűdhöz szereztem hegedűtanárként, hegedűművészként, jazz-zenészként, zongoristaként, zenekarvezetőként, fesztiválszervezőként, zeneszerzőként, cégvezetőként, újságíróként, kulturális menedzserként és nem utolsósorban szülőként.

Családunkban apai és anyai ágon is generációkra visszamenőleg sok volt a pedagógus, s aki más szakmát választott, annak is volt köze az oktatáshoz, legyen református kántortanító, evangélikus lelkész, orvos, vagy klasszika-filológus – s szinte minden ősöm zenekedvelő volt, a többség játszott is valamilyen hangszeren. Szüleim mindketten a Zeneakadémián végeztek karvezetés szakon, s 1970 óta mindig volt valaki, aki a családból a Kodály Iskola kötelékébe tartozott. Apám osztályfőnökként és igazgatóhelyettesként töltött ott néhány évet (mielőtt a Kodály Intézet tanára, később igazgatóhelyettese lett), anyám egész életében ott tanított ének- és angoltanárként, én nagyobbik öcsémmel együtt 12 évig voltam az iskola tanulója (fiatalabb öcsém mozgássérültségénél fogva csak hat évet járt a Kodály Iskolába), unokahúgaim is ott tanultak általános iskolai éveik alatt, elsőszülött fiam is az iskola tanulója, s minden valószínűség szerint követi majd két kistestvére is. Feleségem szintén az iskola tanulója volt, jelenleg magánéneket tanít az intézményben, s 1991-2016 között én magam is huszonöt évet tanítottam a Kodály Iskola zeneművészeti szakközépiskolai részén (ma szakgimnázium).

Az iskolával való szoros kapcsolatomban, s az ebből fakadó személyes motivációm a fentiekből világos, s bár az utóbbi nyolc évben csak jogilag kívülálló pedagógusként követem az ott zajló történéseket, változásokat, de családi érintettségem okán és koncertlátogatóként is ismerem valamelyest az iskola jelenlegi helyzetét. Pályázatomat, a fejlesztési terveket igyekszem tényekre és szakmailag megalapozott helyzetelemzésre alapozni. Célom az iskola felemelkedését segítő legfontosabb teendők összegyűjtése, s ezek segítségével egy reális, pozitív jövőkép felvázolása.

2. VÍZIÓ

Ahhoz, hogy vezetőként érdemben és hasznosan tudjak munkálkodni, szükséges, hogy legyen elképzelésem, már-már idealista vízióm az iskola jövőjéről, arról, hogy milyen iskolát szeretnék teremteni. Magamat alapvetően teremtő, alkotó, építő emberként látom, aki elvégzi a szükséges adminisztrációt, de alapvetően nem csinovnyik típusú, hanem iskolaépítő igazgató tudok lenni. S most, úgy érzem, erre van szüksége az iskolának. Olyan vezetőre, aki hagyja kiteljesedni a pedagógusokat, de egyúttal szigorúan az iskola eredeti céljainak megfelelő ösvényen tartja őket. Csak így lehet együtt jó Kodály Iskolát „csinálni”.

Olyan Kodály Iskolát szeretnék,

- ahol a szakmai munka (zenei és közismereti egyaránt) országosan kiemelkedő színvonalú, nemzetközi összehasonlításban is kimagasló, beleértve az iskolában jelen lévő összes iskolatípust,
- ahol az időtálló kulturális értéket meg tudják különböztetni a talmitól, nem csak a pedagógusok, de egy idő után szülők és diákok is, s el is várják, hogy az iskola következetesen képviselje és közvetítse ezeket,
- ami aktívan jelen van a város, az ország és a nemzetközi kulturális életben, vérkeringésben is, előadóművészeti és pedagógiai szempontból egyaránt,
- ami Kecskemét egyik legfontosabb kulturális és oktatási zászlóshajója, az itt élők büszkéek rá,
- ami rendszeres szakmai kapcsolatban van a kecskeméti óvodákkal a gyerekek beiskolázása, valamint az óvónők ének-továbbképzése kapcsán,
- ami egyetemekkel kötött együttműködési megállapodásainak köszönhetően jól fel tudja készíteni középiskolás diákjait a továbbtanulásra,
- ahol az iskola növekvő marketingértéke, a kodályi zenepedagógia és az iskola mint brand elismertsége nem csupán a jól megtervezett és kivitelezett marketingstratégiának, hanem leginkább a hiteles és eredményes oktató-nevelő munkának köszönhető, s ahol ezek az elemek kölcsönösen erősítik egymást,
- ami úgy tud korszerű lenni és a mai kor kihívásainak megfelelni, hogy közben hű marad hagyományaihoz és elveihez,

- ahol a tanárok nem csupán kiválóak, s szakmájukban a legjobbak közé tartoznak, de kompatibilisek a Kodály Iskolával és lojálisak is (s az iskola is lojális velük),
- ahol mindenki neki illő feladatokat kap, nem kell senkinek olyan pozícióban ténykednie, ahová nem való (hiszen ez a személyes boldogság és eredményesség talán legfontosabb sarokköve),
- ahol a kollégák tudnak örülni egymás sikereinek, érdekli őket egymás munkája,
- ahol a diákok csupa jó példát látnak a pedagógusoktól (hiszen a példaadás a legjobb és legöszönzőbb tanítási forma),
- ahol a diákok büszkék arra, hogy Kodály Iskolások lehetnek, ahová rang bekerülni, ahová szeretnek nap mint nap bejönni,
- ahol minden szabály betartása, betartatása mellett is a diákok érdeke a legelső vezérlőelv (amely valójában a szabályok megalkotásának is az alapja),
- ahol a szabályok betartása, betartatása nem felsőbb utasításból fakad, hanem a tanárok, diákok belső igényéből,
- ahol a közvagyron rongálása helyett a diákok számára is annak megóvása, fejlesztése a cél,
- ahol mindenki (tanár, diák, szülő) elfogadja, sőt élvezi, hogy a Kodály Iskola alapvetően konzervatív (klasszikus, időtálló értékeket képviselő, tanító) iskola, a művészet adta minden szabadsággal, a szemlélet liberalizmusával együtt, s ahol nem szégyen, nem avított dolog a régi nagyokhoz nyúlni akár tananyag, akár követendő példa esetén, nem szégyen hazafias és lokálpatrióta módon gondolkodni (s ezek természetesen a legkevésbé sem politikai, vagy időszerűnek tűnő ideológiai kategóriák, hanem eredeti jelentésük szerint értelmezendő kifejezések),
- ahol lelkiileg és testileg is egészséges gyerekeket nevelünk, akik bár megtanulnak dolgozni, de közben örök játszók, örök gyerekek is maradnak,
- ahol a diákokba nem beleverjük a tananyagot, hanem megtanítjuk őket gondolkodni,
- ahol olyan indítást, útravalót, értékrendet kapnak a diákok, amivel egész életükben megállják a helyüket az életben emberként,
- ahol olyan mélyen zeneszerető és -értő emberekké válnak a diákok, hogy ezt akkor sem engedik el, ha nem zenei pályán találják meg a boldogulásukat,
- ahol a szülők osztják az iskola által vállalt értékeket, s a gyerekek nevelésében kölcsönös az együttműködés,

- ahol diákok, szülők és kollégák is járnak koncertekre akkor is, ha az nem kötelező, vagyis pusztán érdeklődésből,
- ahol azonos irányba húz a vezetés (főigazgató, igazgatóhelyettesek, munkaközösség-vezetők), ahol közösen olyan struktúrákat tudunk kialakítani, amik szinte önműködővé teszik az iskola állandó minőségfejlesztését, s alapvetően nem lesz személyfüggő az iskola minősége későbbi vezetőváltás esetén sem,
- ahol a tanárok képesek feleslegessé tenni magukat.

A legutolsó kitétel nyilván egy kis magyarázatra szorul, de számomra nagyon fontos, s egyben pedagógiai ars poeticám is: a tanár legfőbb célja, hogy feleslegessé tegye önmagát. Vagyis hogy meg tudja tanítani a rábízott diákot úgy érdeklődni, tanulni, elmélyülni, hogy rá, tanárra végül már ne is legyen szükség, mert a diák saját belső érdeklődése, kitartása és az elsajátított tanulási technikák segítségével már önmagától képes tanulni, gyakorolni, fejlődni, okosodni. Ez a legtöbb, amit egy tanár, egy iskola adhat: megtanítani tanulni, érdeklődni, fókuszálni, absztrahálni, következtetni, alkotni, továbbfejleszteni. És még sorolhatnánk. Az út végén pedig a tanár már feleslegessé válik, mert a diák képes önmagát tanítani, s így másokat is – és kezdődik a körforgás előlről.

A fenti lista nyilván tele van olyan közhelyszámba menő állításokkal, kívánságokkal, amik önmagukban csak szép szavak, de megvalósítás nélkül semmit sem érnek. Közülük jónéhány kritériumnak részben jelenleg is megfelel az iskola. Ugyanakkor meggyőződésem, hogy megfelelő kommunikációval, a közös célok megfelelő deklarációjával, a pedagógusok megfelelő motiválásával a jelenlegi tantestületből is jóval többet ki lehet hozni, mint amit az iskola jelenleg fel tud mutatni. A jelenlegi helyzet nem túl rózsás, mint azt a számokból a negyedik fejezetben látni fogjuk.

3. NÉHÁNY SZÓ A KODÁLY ISKOLÁRÓL ÉS AZ ÉNEK-ZENEI OKTATÁSRÓL

„Van egy pár dolog, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is terjesztheti, világszerte. Például van itt egy iskola, amely úgy működik már, mintha magam itt éltem volna és tettel segíthettem volna létrejöttét. Ez az iskola és ami ebből kinő, még lehetne olyasmi, ami Kecskemét hírnevét szellemi téren is kiemeli. [...] Ez az iskola valaha Kecskemétnek dicsősége lesz.”

(Kodály Zoltán, 1957)¹

Néhány mondatban fontos, hogy az iskolát, illetve az ének-zenei oktatást történeti távlatokba helyezzük, mert az iskola irányultságát és a jövőjét alapjaiban kell, hogy meghatározza a múltja.

3.1. A Kodály Iskola története, fejlődése röviden

A kecskeméti Kodály Iskola összetett iskola, többcélú, közös igazgatású intézmény, funkcionális szervezeti struktúrával. Az intézményen belül ének-zenei általános iskola, ének-zenei gimnázium, zeneművészeti szakgimnázium és alapfokú művészeti iskola működik. Mind a négy egység fontos részét képezi az iskola által kínált közoktatási szolgáltatáscsomagnak, s **mindegyikük fontos, megőrzendő értéket képvisel.** Az iskola pedagógiai programja szerint mind a négy egység a kodályi hagyományok és zenei nevelési koncepció mentén működik. Talán nem baj, ha kimondjuk, hogy ez utóbbi kitétel minősége és hitelessége szenvedett talán leginkább csorbát az utóbbi két-három évtizedben. A mai Kodály Iskola nagyon sok tekintetben sokkal kevésbé letéteményese az alapításkori eredeti elképzelések megvalósításának, mint korábban.

Éneket emelt óraszámú oktató intézményként fontos szerepet tölt be az iskola Kecskemét és a környék oktatásában, egyfajta szellemi, művészeti centrumként működik. 1950. október 27-én indulhatott meg a tanítás az iskola első (mai szemmel meglehetősen kicsiny és mostoha állapotú) épületében. Ez volt az első olyan iskola, ahol Kodály Zoltán oktatási koncepciója alapján kezdődhetett meg a tanítás, s ahol a gyakorlatban is bebizonyosodott a zene nevelésben betöltött szerepének fontossága, a más tárgyakra gyakorolt jótékony hatása. Ezt Kodály is

---

¹ In: Visszatekintés III. 515. old.

fontosnak tartotta, 1964-ben a Katona József téri új épület átadásakor biztatta a pedagógusokat, hogy vizsgálják a diákok zenei tárgyakon kívüli általános előmenetelét is.

Az iskolaalapító Nemesszeghyné Szentkirályi Márta által vezetett ének-zenei általános iskola felmenő rendszerben bővült, majd 1964-ben kiegészült ének-zenei gimnáziumi oktatással is. A kezdetektől (egészen pontosan 1952-től) biztosított volt az iskola keretein belül a hangszertanulás lehetősége, tehát zeneiskolai oktatás is folyt az intézmény keretein belül. Az iskola 1967 decemberében, még a zeneszerző halálának évében vette fel Kodály Zoltán nevét. 1981-től zeneművészeti szakközépiskolai osztállyal bővült az oktatási struktúra, valamint értelemszerűen a foglalkoztatott pedagógusok köre is szélesebb lett (hiszen a zenésztanároknak a szakközépiskolai oktatáshoz egyetemi diploma kellett, nem volt elegendő a tanárképző főiskolán szerzett oklevél). Szakközépiskolai szinten 1999-ben, az alapfokú művészetoktatásba 2007-ben, részben a hangszeres tanszakok beiskolázási számainak csökkenése miatt, annak kompenzálására került a kínálatba a városban erős népzene és néptánc, s mára jelentős szeletet hasít ki a szakgimnáziumi és az alapfokú művészetoktatási szegmensből is. A néptánc oktatása nem csak az iskola székhelyén, hanem további három külsős feladatellátási helyszínen is folyik.

Az iskolában látszólag tehát jól elkülöníthető szervezeti egységek vannak, ezek mégis számos ponton keresztezik egymást, néha konfliktusforrásként is szolgálva, de az esetek többségében csak „kikényszerítve” a szervezeti egységek közötti együttműködést. Ez mind a diákok, mind a tanárok szempontjából igaz (nem beszélve az adminisztratív és egyéb dolgozókról) – és jól használva javítja az intézményen belüli szinergiát.

A Kodály Iskola egyik legfőbb (vonz)ereje a sokszínűségében rejlik, a zeneoktatást több szinten kínáló iskola vonzó lehet(ne) a kecskeméti és környékbeli szülők számára. Sajnos a sokszínűség ellenére az iskola, különösen a szakgimnáziumi kínálatban nem fedi le a teljes vertikumot, marginális a rézfúvós oktatás, s az alacsony növendékszám miatt vegetál a vonószeneke, nincsen szimfonikus zenekar, a fúvószenekar pedig végképp hiányzik. A zeneiskolában régebben működő vonószeneke (Tücsökzenekar) sem létezik, kamaraprodukciókra nagyon ritkán lehet példát találni, s így a gyerekek ritkán tapasztalják meg a társas muzsikálás örömét.

3.2. Ének-zenei oktatás

Mielőtt a Kodály Iskola beiskolázási adatait megvizsgáljuk, fontos röviden bemutatni és oktatástörténeti távlatba helyezni az ének-zenei iskolatípust.

A köznevelésben hivatalosan jelenlévő mindennapos éneklés szorgalmazója Kodály Zoltán volt. Az ő elképzelései alapján dolgozta ki ennek módszerét, tematikáját annak idején több volt tanítványa, elsősorban Ádám Jenő. Az iskolai énekkutatás segítésére Kodály számos darabot komponált, a legegyszerűbb ritmus- és zenei olvasógyakorlatoktól a kétszólamú biciniumokig és a zongorakíséretes epigrammáig.² Kodály víziója szerint a magyar gyermekek mindegyike megtanítható a kottairásra- és olvasásra. Ehhez napi óvodai és iskolai éneklésre és az énekórák mellett kórusokra van szükség. A manapság Kodály-módszernek nevezett oktatásforma jóval több a szolmizálásnál, egy olyan komplex nevelési koncepció, aminek helyességét számos kutatás és eredmény is igazolta. A zene ugyanis az egyetlen olyan természetes tevékenység, ahol a két agyfélteke elválaszthatatlanul összekapcsolódik, hiszen a bal agyfélteke felel a racionalitásért (ritmus), a jobb az érzelmekért (dallam). Ezt a tudományos ténytet mára minden nevelési módszer, minden pedagógiai kutatás alapvetésként kezeli, iskolai, tantervi szinten mégis csak elvétve van jelen a világon. Magyarország ugyan Kodály kezdeményezésének és személyes hatásának köszönhetően egyedülálló volt ebben a kérdésben, de a jelen helyzet meglehetősen kiábrándító.

Az első ének-zenei iskolát 1946-ban Gulyás György karnagy indította Békéstarhoson³, de felsőbb utasításra az intézmény 1954-ben megszűnt. Az 1950-ben indult kecskeméti ének-zenei iskolába Kodály 1952-ben látogatott el először, s onnantól viszonylag gyakori vendég volt az intézményben. Egy 1956-os, az ének-zenei iskolák indítását általánosan engedélyező minisztériumi rendeletnek köszönhetően gombamód szaporodtak az ének-zenei iskolák országsszerte, majd az általános iskolákat követték az ének-zenei gimnáziumok. A 1985/86-os tanévben 184 intézmény működött ebben a világszerte egyedülálló iskolatípusban, ez 37.000 diákot jelentett, ami ugyan szép szám, de az általános iskolai tanulóknak csupán 3 %-a. Ez a

---

² Pedagógiai művei egy részének a jogdíjai – ha jól tudom, azok 20%-a – Kodály rendelkezése értelmében 1959 óta a kecskeméti Kodály Iskolát illetik, segítő az iskolában folyó szakmai munkát. Ez a pénz az iskolát a szerző halálát követő 70 éven át megilleti, vagyis 2037-ig.

³ Az 1945-ös hivatalos tanterv lehetővé tette a köznevelésben az emelt énekóraszámot, az Országos Köznevelési Tanács elnöke ekkor Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas tudós volt.

2017/18-as tanévre 2,3 %-ra (17.252 diák) csökkent, míg a középiskolai tanulóknak mindössze 0,12 %-a (453 diák) járt ének-zenei gimnáziumba.⁴ Mára tudtommal csupán 18 (!!!) ének-zenei általános iskola működik az országban, ebből négy intézményben van ének-zenei gimnáziumi oktatás is, önálló ének-zenei gimnázium nincsen Magyarországon. Jelen állás szerint nem lesz igaza Kodálynak, aki a kecskeméti Kodály Iskola akkori új épületének 1964-es avatásán azt mondta: „Meggyőződésem, hogy idővel minden iskolánk ilyenné alakul, mire általános lesz az a tapasztalat, hogy **ahol a zene egyenrangú tárgy, minden tárgyat könnyen és jobban tanulnak a gyerekek.**”⁵

Jelenleg kijelenthető tehát, hogy az intézménytípus sorvadásnak indult, ami pedagógiai, nevelési és gazdasági szempontból is érthetetlen. Az emelt szintű ének-zenei oktatás jótékony hatása ugyanis tudományosan alátámasztható. A kecskeméti Kodály Iskolába eleinte válogatás, mindenfajta zenei képességvizsgálat nélkül vettek fel gyerekeket, s a város vezető iskoláihoz képest a szerényebb képességűnek vélt tanulók pár év alatt behozták lemaradásukat, s a tanulmányi versenyek, felvételik statisztikái alapján le is hagyták az erősebbnek vélt iskolák diákjait. A zene transzferhatásaként ismert jelenséget azóta is sokan kutatták, s mindig arra az eredményre jutnak, hogy a zenei oktatás oly mértékben segíti a kreativitást, a memóriát, az absztraháló képességet, ami jelentősen megnöveli annak az esélyét, hogy bármilyen tudományterületen, vagy szakmában kiemelkedő eredményekre legyen képes a zenével mélyebben foglalkozó ember. Vagyis gazdasági szempontból is van jótékony hatása, még ha maga az oktatás rövidtávon többre is kerül, de az ének-zenei oktatás megtérülő hosszútávú befektetés – lenne. Nyilvánvaló, hogy az oktatáspolitikai részére a pillanatnyi gazdasági szempont, az éppen aktuális finanszírozás (finanszírozhatóság) kérdése a végső döntéshozatalnál prioritást élvez. De az is tény, hogy egyrészt az ének-zenei oktatás fentebb taglalt, más területeken is érzékelhető jótékony hatásáról ritkán és többnyire csak általánosságban készültek felmérések (vagyis nem prezentálták egyértelműen és statisztikákkal alátámasztva a fiskális és gazdasági gondolkodású döntéshozók számára az iskolatípus gazdasági szempontból is értelmezhető előnyeit és eredményeit), másrészt az ének-zenei iskolák oktatási színvonala az utóbbi években, évtizedekben az intézménytípus sorvadásával párhuzamosan jelentősen csökkent, harmadrészt az ének-zenei iskolák szakmai irányítói

---

⁴ Forrás: K. Udvari, Katalin (2019), Ének-zenei általános iskolák, ének-zene tagozatos iskolák, mintaiskolák a közoktatásban és a tehetséggondozásban, Parlando, 1. o. (a cikk az ének-zenei gimnazista diákok arányát helytelenül, egy tizedest tévedve 1,2 %-ra teszi)

⁵ In: Heltai Nándor (1982), Szívébe fogadott Kecskemét, 129. old.

többségükben művészeti vonalról jönnek, s az oktatásirányítás gazdasági és egyéb szempontjait kevésbé értik, tehát komoly lobbijük nem volt, valamirevaló érdekképviselői tevékenységet nem tudtak kifejtetni. Ez nem jelenti azt, hogy az ének-zenei oktatásnak ne lenne létjogosultsága, sőt, a fentiek alapján **oktatáspolitikai és nemzetgazdasági szempontból is tanácsos lenne újra felvirágoztatni ezt az iskolatípust és elősegíteni hatékony működését.** Legalább kis részben hátha igaza lehetne Kodálynak az iskolatípus elterjedését illetően... Mindenesetre öröm, hogy Kecskeméten van nekünk egy ilyen iskolánk, amivel viszont be is kell bizonyítani az ének-zenei oktatás jótékony gazdasági és társadalmi hatásait.

4. AZ ISKOLA JELENLEGI HELYZETE, FIGYELEMRE ÉRDEMES ADATOKKAL

Az iskola helyzetét, állapotát négy aspektusból vizsgálhatjuk: a beiskolázással és a továbbtanulással kapcsolatos objektív mérőszámok ismeretében, az iskolai hangulat, működés vizsgálatával, s ehhez jöhet még hozzá az iskola helye és elismertsége városi, országos és nemzetközi szinten. A beiskolázásra sok olyan külső körülmény (demográfiai környezet, a zene társadalmi elismertsége stb.) is hatással lehet, amit iskolai szinten nem lehet érdemben befolyásolni, vagy csak hosszútávon lehet eredményt elvárni, de kiindulópontnak meg kell ismernünk a konkrét számokat.

A belső hangulat és az iskola híre az egyének különböző látásmódja miatt nyilvánvalóan mindenképpen szubjektív, de tendencia-szinten valós, értékelhető eredményt adhatnak az egyéni értékelések is, s rövid távon az iskolai környezet, illetve az iskoláról alkotott külső kép javításával javuló eredmények érhetők el.

A Kodály Iskolában az utóbbi években drasztikusan esett a beiskolázási létszám. Összetett iskoláról lévén szó, ez a tendencia, illetve ennek hosszabb távú állandósulása a státuszok kihasználtságát, s az iskola szakirányultságának létjogosultságát is érzékenyen érintheti. Az intézményben ének-zenei általános iskola, ének-zenei gimnázium, zeneművészeti szakgimnázium és alapfokú művészetoktatási egység (zeneiskola) is működik. A csökkenő jelentkezési létszámok az első három iskolatípust érintik érzékenyebben:

- Az általános iskolában évek óta kevesebb a jelentkező, 2022-ben a korábbi három helyett csak két párhuzamos osztály indult egy évfolyamban, s természetesen a jelentkezők számának csökkenésével némi minőségi romlás is tapasztalható, a nyolc- és hatosztályos gimnáziumok elszívó ereje nem végzetes, de az általános iskolai oktatás derekán létező konkurenciát jelent, az induló három párhuzamos osztályból felsőtagozatban néha kettő maradt.
- A gimnázium 70-90%-ban korábban is az intézmény általános iskolájában tanulókra támaszkodott, s a két (néha három) párhuzamos nyolcadik osztályból a tanulók akár közel 50%-a is az iskolában maradt, később a közel 30 fős osztályok létszáma először

csak csökkent, míg 2022-ben már önálló gimnáziumi osztály indításához sem volt elegendő a jelentkezők létszáma, így a szakgimnáziumi osztállyal összevonva csupán egy középiskolai osztály indult, mindössze tizennégy gimnazistával – ez kirívó mélypont volt az iskola eddigi történetében. 2023-ban négy (!) nyolcadikos osztály végzett, ezért ismét emelkedett a gimnáziumba felvételizett diákok létszáma, de elgondolkodtató, hogy így is összesen mindössze huszonketten (!) jelölték meg első helyen a Kodály Iskolát, s ez a tény a nyolc éven át itt tanuló négy osztálynyi gyerek és szülei az iskola színvonaláról alkotott sommás véleményét jelzi.

- A zeneművészeti szakgimnáziumi oktatásban önálló osztály indításához minimálisan 14 főt írt elő a törvény 2020-ig, de az utolsó tíz évben ez többnyire csak a néptáncosokkal kiegészülve volt teljesíthető (ezért is indítottak néptánc szakot, de közben az egyéb szakok megerősítésére senki nem fordított érdemben energiát). Az ének-zenei gimnazistákkal összevont, 2022-ben indult osztályban egyszámjegyű a szakgimnazisták száma, ráadásul ezek jelentős része a pár éve bevezetett néptánc szakon tanul, s a tradicionális szakokra (hegedű, zongora, fuvola stb.) jelentkezők aránya is általánosságban egészségtelen (a szakgimnáziumi oktatás, a közös zenekar és a kamarazene alapját képező vonós hangszeres például alig akad). A 2020-as törvénymódosítás óta lehetővé tett minimálisan hatfős osztálylétszám segíti ugyan az osztályindítást, de építkezésnek, hosszútávú tervezésnek (kívülről nézve) továbbra sincs nyoma.
- A zeneiskolai tanulók néhány kivételtől eltekintve a Kodály Iskola köznevelésben résztvevő saját diákjai, itt az utánpótlással nincsen egyelőre jelentős gond, de az oktatás színvonala nem meggyőző, s a gyerekek hangszer tanulási kedve sem akkora, mint korábban (bár ez jelentősen függ a szülői szándéktól is).

A létszámproblémák háttérében minden bizonnyal jelentős részben az iskolában zajló oktatás egyre kevésbé kedvező híre áll, ami nem csak a közismereti, hanem sajnos a zenei tárgyakra is igaz. Jelentős a fluktuáció az utóbbi pár évben, több kiváló pedagógus is otthagyta az iskolát. Az énekközpontú, a kórusok munkája nem jelent komoly húzóerőt (elsősorban a szülők számára), s az egyéb tárgyak terén elvéve vannak olyan eredmények, illetve olyan vonzó tanárok (pl. a gimnáziumi oktatásban akár reál, akár humán tárgyak terén), amik és akik biztos perspektívát nyújtanának a továbbtanulásban. A zenei pálya respektje rendkívül alacsony, az egyéb szakmák, szakterületek irányába való továbbfejlődésre pedig más iskolák jobb garanciát

jelentenek. Az alsó tagozatos oktatás tűnik a legerősebbnek, ott komolyabb gond talán nincsen (bár ennek némiképp ellentmond, hogy csak az alsótagozatos tanítók közül az utóbbi öt évben tizenheten hagyták ott az iskolát). A többi iskolatípus esetén mélyebben gyökerező és komoly problémákról van szó, amiknek orvoslása mellett nehéz feladatot jelent majd a szakgimnáziumnál hamarosan nagy arányban jelentkező, de más iskolarészeknél is folyamatosan jelen lévő pedagógus generációváltás kérdése, illetve annak menedzselése. Fontos, hogy a nyugdíjba vonuló kollégáknak méltó utódjai legyenek, hiszen egy rosszul sikerült utódlás magában hordoz egyfajta minőségi eróziót, amire korábban több esetben is volt példa.

4.1. Beiskolázási adatok

A beiskolázási adatokat érdemes városi és (a szakgimnázium esetében) országos összehasonlításban is megvizsgálni, hogy jobban el tudjuk helyezni az iskolát az oktatási piacon. Hiszen ez a maga nemében végül is versenyszféra, ahol az erősebb iskolák elszívják a jobb gyerekeket a többi elől.

4.1.1. Beiskolázási tendenciák az általános iskolában, kecskeméti viszonylatban is

Az általános iskolába való felvételt minden jelentkező esetében zenei képességvizsgálat előz meg. Ennek eredménye az utóbbi években egyre kevésbé perdöntő, a jelentkezők jelentős része nem rendelkezik átlagon felüli hallással, ritmusérzéssel, s nem ritkán jóformán énekelni is alig tudnak. A „vegyünk fel mindenkit” elve, a kisebb létszámtól való félelem miatt hígul a minőség. De ha csak a mennyiséget, a jelentkezők, felvehető és felvettek számát és bizonyos esetekben a felvételik körülményeit nézzük, akkor is látható tendenciózus visszaesés. Korábban négy párhuzamos első osztály indult, 2022-ben ez két osztályra csökkent, majd 2023-ban is az utolsó pillanatban sikerült átirányíttatni hat tanulót más iskolából, hogy elindulhasson három kisebb létszámú első osztály.

Az Oktatási Hivatalból kértem és kaptam adatokat arra vonatkozóan, hogy hány iskolaköteles gyermek volt 2013-2023 között Kecskeméten, s abból hányan kezdték a Kodály Iskolában az általános iskola első évfolyamát. Kértem ugyan információt arra vonatkozóan (a középiskolai

felvételi statisztikákhoz hasonlóan), hogy összesen hányan jelentkeztek az iskolába és hogy hányan adták be első helyen a jelentkezésüket, de erre nem tudtak összesítést adni.

1. táblázat: a kecskeméti első osztályosok és a Kodály Iskola első osztályosainak 2013-2023 közötti beiskolázási adatai

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kecskeméti 1. osztályos tanulók	1494	1373	1331	1354	1236	1285	1253	1344	1452	1248	1303
Kodály Iskola 1. osztályos tanulói	105	105	112	84	77	87	72	69	79	58	64
Kodály Iskolai beiskolázás aránya	7,02%	7,64%	8,41%	6,20%	6,22%	6,77%	5,74%	5,13%	5,44%	4,64%	4,91%

Forrás: Oktatási Hivatal, Köznevelési Nyilvántartási Főosztály (KIR7210-4/2023 iktatószámú email-es közlés 2023. november 9-én)

Az utolsó sorban lévő adat azt mutatja meg, hogy az összes városi iskolaköteles gyermek hány százaléka iratkozott be a Kodály Iskolába. Az adatok értelmezéséhez tudni kell, hogy Kecskemét Megyei Jogú Város közigazgatási területén összesen 27 általános iskola működik, ebből három alternatív nevelési módszerű (Waldorf, Gyermekliget, Csillagbölcső) alacsony létszámú beiskolázással, egy pedig a Mercedes-Benz Gyár dolgozóinak létrehozott német tannyelvű iskola. A fennmaradó intézmények közül 18 körzetes iskola van és 5 nem körzetes (köztük a Kodály Iskola és három egyházi fenntartású iskola is). Három iskolában vannak továbbá nem körzetes osztályok (sportosztály, angol-magyar kéttannyelvű és német nemzetiségi osztály). A 18 körzetes iskola között 5 olyan iskola található, ami külterületen (Kadafalva, Hetényegyháza, Méntelek, Katonatelep, Városföld) működik. Természetesen a Kodály Iskolába külterületről (sőt, sokszor távolabbról, Izsákról, Ágasegyházáról, Nyárlőrincről, Helvéciaáról, Jakabszállásról, Lajosmizséről, sőt Cibakházáról) is érkeznek diákok, de a tanulók zöme Kecskemét belterületén lakik. A számadatok realitása és a különböző iskolák különböző keretszámai miatt a 27-tel való osztás talán a legrealisabb, vagyis ha azt feltételezzük, hogy a tanulók egyenlően oszlanak el a 27 oktatási intézményben (ebben nincsen benne a gyógypedagógiai iskola), akkor egy iskolára átlagban az iskolaköteles tanulók 3,7 %-a jut, s ebben az összevetésben a Kodály Iskola még mindig jól teljesít. Ugyanakkor a Kodály Iskola fokmérője nem lehet ez, vonzerejét és létszámadatait önmagához is lehet mérni, s akkor a tízéves távlatban tapasztalható bő 2 %-os csökkenés riasztó. Különösen, ha a kiemelkedő 2015-ös évet vetjük össze a mélypontot jelentő 2022-es évvel. Az világosan látszik, hogy a Kodály Iskolába való beiratkozási kedv drasztikusan csökkent, s a korábbi négy párhuzamos osztály helyett már csak két-három osztálynyi kisdíakkal indítható első osztály. Ráadásul a zenei képességvizsgálat mára csak kirakat maradt, amolyan kötelező eljárásrendi elem, aminek

csekély gyakorlati jelentősége van, hiszen – ellentétben a korábbi gyakorlattal, amikor zenei képesség és előképzettség tekintetében is meg kellett felelni egy bizonyos szintnek – ma már szinte mindenkit felvesznek, aki az iskolába jelentkezik, függetlenül attól, hogy jó-e a hallása és el tud-e énekelni gyermekdalokat, vagy sem. Míg régen válogathatott az iskola a jelentkezők közül, s rang volt bekerülni a Kodály Iskolába, ma öröm, ha valaki jelentkezik.

4.1.2. Zeneiskola

Az alapfokú művészetoktatás felvételi számairól nincsenek adataim. Tekintettel arra, hogy a Kodály Iskola zeneiskolai részén tanító kollégák száma tulajdonképpen változatlan, látszólag nincsen nagyobb baj az utánpótlással. Viszont egyrészt bizonyos hagyományos hangszerek tekintetében erős visszaesés tapasztalható, túljelentkezés helyett aluljelentkezéssel kell megküzdenie a tanároknak, másrészt bizonyos hangszerek (rézfúvós és újabban ütő) tekintetében tanárhiány mutatkozik. A hangszerkínálat nem koncepciózus, nem az egészséges egyensúlyú palettát fedi le, hanem a meglévő tanároknak töltik fel az óraszámát, akkor is, ha az ő hangszerük nem annyira népszerű. Félreértés ne essék, egyrészt nyilván kell növendék a meglévő tanároknak, s pont egy Kodály Iskola nem kell, hogy pillanatnyi divatok áldozata legyen, de jelenleg olyan hangszerek is hiányoznak a kínálatból, amik régen erősek voltak, csak az iskolát elhagyó, nyugdíjba ment tanárokat nem sikerült kellőképpen pótolni. Ráadásul a hangszer-tanárok többsége vajmi keveset tesz annak érdekében, hogy legyen (jó) növendéke, nem reklámozzák magukat és hangszerüket kellő intenzitással. Általánosan elterjedt szemlélet a zenetanárok között, hogy nem zenészeket, hanem zeneszeretőket nevelnek. Csak közben elfelejtik, hogy a plusz énekórák miatt elvileg a város zeneileg legképzettebb gyerekanyagával dolgozhatnak, akik közül egészen biztosan a jelenleginél jóval nagyobb arányban lehetne zenei pályára küldeni növendéket. Ez nem csupán a szakgimnáziumi beiskolázási számokat növelné, hanem a szemléletváltás már a zeneiskolai beiskolázásnál, a növendékek szisztematikus kiválasztásánál is megmutatkozna, s onnantól nagyobb lelkesedéssel tanítanának a tanárok, jobb eredményeket produkálva.

4.1.3. A gimnáziumi beiskolázási létszámok és azok összehasonlítása kecskeméti viszonylatban

A gimnázium hagyományosan az intézményen belüli általános iskolára támaszkodik. De míg korábban a nyolcadik osztályosok jelentős része maradt intézményen belül, s három végzős általános iskolai osztályból lett két gimnáziumi osztály, manapság eljutott az iskola oda, hogy négy nyolcadikos osztályból is alig jön össze az egy gimnáziumi osztály indításához elegendő jelentkezői létszám. És sajnos többnyire a legjobb tanulók mennek el más gimnáziumokba, s a gyengébb tanulók maradnak a Kodály Iskolában.

2. táblázat: A kecskeméti Kodály Iskola gimnáziumi felvételi adatai 2013-2023 között

KECSKEMÉTI KODÁLY ISKOLA GIMNÁZIUMI FELVÉTELI SZÁMOK 2013-2023							
	meghirdetett helyek	jelentkezők	1. helyen jel.	felvettek	1. helyen jel. közül felvettek	legmagasabb rangsorszám	legalacsonyabb rangsorszám
2013	32	45	29	29	28	1	38
2014	30	65	30	29	25	2	51
2015	30	73	31	30	27	2	61
2016	30	72	28	28	22	6	62
2017	30	79	44	30	27	1	50
2018	30	71	30	30	24	2	49
2019	30	76	31	30	22	1	47
2020	30	65	23	30	23	1	59
2021	30	83	20	24	18	3	70
2022	30	62	12	14	12	4	60
2023	30	93	22	29	22	1	79

Forrás: Középfokú iskolák beiskolázási adatai (keresőoldal): <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

A fenti táblázatnak nem is a szürkével kiemelt oszlopa a legfontosabb, ahol a Kodály Iskolába felvett gimnazisták létszáma látható, hanem az azt megelőző, ami az iskolába az első helyen jelentkezőket mutatja. A nem is olyan régen még két ének-zenei gimnáziumi osztály visszaállításának elérése egyelőre talán utópisztikus reménynek tűnik, de vészjelzés értékű, hogy a 2023-ban végzett négy nyolcadikos osztály tanulóinak maximum negyede adta be középiskolai jelentkezését első helyen a Kodály Iskolába. (Nem mintha a 2022-es, kirívóan alacsony szám a 12 első helyen jelentkezővel büszkeségre adna okot.) Ebben mindenképpen javulni kell és ez nem csak a Kodály Iskola gimnáziumi oktatásának alacsony színvonalát és rossz hírét jelenti, de vélhetően ugyanolyan mértékben kritika a felsőtagozatos oktatásra nézve is.

A gimnáziumi beiskolázást a 2023/24-es tanév alapján hasonlítottam össze a kecskeméti gimnáziumok adataival. Az alábbi táblázatban csak a meghirdetett négy (kéttannyelvű

osztályok esetén 1+4) évfolyamos gimnáziumi képzések szerepelnek, a szakgimnáziumi és technikumi osztályok, illetve a szakképzés nem. Kis mértékben ugyan, de azok is visznek el a Kodály Iskola végzős nyolcadikosai közül diákokat, de beiskolázás szempontjából az ének-zenei gimnáziumnak alapvetően a négyosztályos (néha 1+4 évfolyamos) gimnáziumi képzésekkel kell versenyeznie.

3. táblázat: a kecskeméti gimnáziumok beiskolázási adatai a 2023/24-es tanévben

GIMNÁZIUM	meghirdetett helyek	jelentkezők	1. helyen jelentkezők	felvettek
Bolyai Gimnázium	119	642	172	119
Katedra Gimnázium	28	153	17	11
Katona J. Gimnázium	74	231	86	70
Kodály Iskola	30	93	22	29
Piarista Gimn.	96	807	143	96
Református Gimn.	63	538	101	63
ÖSSZESEN:	410	2464	541	388

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

A fenti számok értelmezéséhez fontos tudni, hogy normál gimnáziumi osztály tulajdonképpen már alig van, mindössze a Katedra Gimnáziumban és a Református Gimnáziumban hirdetnek ilyen képzést, ott sem teljes osztálylétszámra, mert bizonyos tárgyakat emelt szinten, vagy emelt óraszámban oktatnak ugyanazon osztály többi tanulójának. Évtizedekkel ezelőtt ilyen nem nagyon volt, alapvetően a Kodály Iskola volt az ének-zenei szakos középiskola, a többi intézmény „normál” osztályokat indított, de bizonyos tárgyak hagyományosan erősebbek voltak egyes iskolákban. Mára már szinte elvárás a szülők részéről, hogy deklaráltan legyen profilja a meghirdetett képzéseknek. A Katedra Iskola többnyire gyengébb gyerekanyagból válogat, alapvetően képzőművészeti iskolaként indult, amit emelt szintű informatikai képzéssel egészítettek ki, ma már a gimnáziumi képzéssel párhuzamosan (és vegyes osztályokban) szakgimnáziumi és technikumi osztályok is vannak (ezek adatai a fenti táblázatban nem szerepelnek). Ők kevésbé tekinthetők konkurenciának, érdemes viszont megnézni a többi, a számokból is láthatóan rendkívül jól prosperáló iskolát. Az is beszédes, hogy hányan jelentkeznek egy adott intézménybe, de fontosabb, hogy első helyen hány diák jelöli be az adott gimnáziumot. Az is látható, hogy a meghirdetett létszámkeretet mindegyik intézmény be is tudja tölteni, ráadásul bőven válogathatnak az őket első helyen megjelölőkből, vagyis a hozzájuk jelentkezőkből a legjobbakat tudják felvenni. A Kodály Iskola az egyetlen, ahová több diák nyer felvételt, mint ahányan első helyen jelölték meg az intézményt.

A legtöbb helyet meghirdető Bolyai Gimnáziumban hétféle képzés indult: az 1+4 évfolyamos német és spanyol nyelvi osztályon kívül emelt szintű angol, angol-német, matematika, matematika és digitális kultúra oktatást hirdettek, valamint sportosztály is indult.

A Piarista Gimnázium hirdette meg a második legtöbb helyet összesen négy emelt szintű képzéssel: idegen nyelv (angol, francia, vagy német) + digitális kultúra, idegen nyelv (angol, francia, vagy német) + magyar + történelem, biológia, valamint matematika tantárgyakból.

A Katona József Gimnázium hagyományosan erős matematika oktatása mára a kibővült kínálatnak csak egyik része, ők öt képzést hirdetnek, a városon belüli harmadik legnagyobb keretszámmal: emelt szintű biológia + kémia, matematika + fizika, valamint magyar-angol kéttannyelvű, magyar-német kéttannyelvű képzés indult, és egy 1+4 évfolyamos osztály az Arany János Tehetség Program keretein belül (ide 22 fő került be a meghirdetett 26 helyre, a többi képzést játszva be tudták tölteni a meghirdetett létszámmal).

A Református Gimnázium a normál gimnáziumi képzés mellett négyféle emelt szintű oktatást kínál: angol, német, biológia-kémia, valamint matematika-digitális kultúra tárgyakból. Fontos megemlíteni, hogy az iskolán belül hatosztályos gimnáziumi képzés is van, annak a létszáma értelemszerűen nem szerepel a fenti táblázatban, s ezért a gimnázium létszámban is fontosabb helyett foglal el a városi palettán a fenti táblázatból kiolvashatónál.

Nem szerepel a Bányai Júlia Gimnázium, mert ott csak nyolcosztályos gimnáziumi képzést indítanak, ami viszont szépen prosperál és nagyon stabilan működik.

Tulajdonképpen a Kodály Iskola konkurenciáját jelentő kecskeméti gimnáziumokra és képzéseikre, népszerűségükre leginkább a stabilitás a jellemző, ezt kellene nekünk az ének-zenei oktatással is biztosítani.

4.1.4. A zeneművészeti szakgimnázium beiskolázási számai, s azok összehasonlítása országos viszonylatban

A zeneművészeti szakgimnáziumban évfolyamonként a kezdetektől egy osztály indult, s az is nagyon ritkán volt húsznál nagyobb létszámú. Ez művészeti oktatásban ideálisnak mondható. Az kevésbé, hogy a hagyományos (vonós, billentyűs, fafúvós) tanszakokra nagyon kevés a jelentkező, s az egykor nagyon sikeres szolfézs tanszak már egy évtizede hallgató nélkül van,

csak papíron létezik. Az alábbi táblázatban külön látszanak a klasszikus hangszeres (plusz magánének és szolfézs), valamint a néptánc és népi ének létszámai (a következő fejezet részben elhelyezett táblázatokban pontosan fel vannak tüntetve a tanszakonkénti létszámok is):

4. táblázat: A kecskeméti Kodály Iskola gimnáziumi felvételi adatai 2013-2023 között

KECSKEMÉTI KODÁLY ISKOLA SZAKGIMNÁZIUMI FELVÉTELI SZÁMOK 2013-2023				
	meghirdetett helyek	jelentkezők	1. helyen jelentkezők	felvettek
2013	32	28	19	19
<i>komolyzenész</i>	20	19	15	15
<i>néptáncos</i>	12	9	4	4
2014	23	26	15	15
<i>komolyzenész</i>	15	13	11	11
<i>néptáncos</i>	8	13	4	4
2015	29	30	18	19
<i>komolyzenész</i>	21	22	12	12
<i>néptáncos</i>	8	8	6	7
2016	25	32	20	17
<i>komolyzenész</i>	17	23	14	12
<i>néptáncos</i>	8	9	6	5
2017	30	33	24	26
<i>komolyzenész</i>	22	24	19	19
<i>néptáncos</i>	8	9	5	7
2018	32	31	16	15
<i>komolyzenész</i>	24	17	9	8
<i>néptáncos</i>	8	14	7	7
2019	31	32	19	20
<i>komolyzenész</i>	21	22	13	13
<i>néptáncos</i>	10	10	6	7
2020	32	31	16	15
<i>komolyzenész</i>	15	16	9	9
<i>néptáncos + népi énekes</i>	17	15	7	6
2021	58	24	12	13
<i>komolyzenész</i>	41	14	7	7
<i>néptáncos + népi énekes</i>	17	10	5	6
2022	44	19	10	10
<i>komolyzenész</i>	26	9	5	5
<i>néptáncos + népi énekes</i>	18	10	5	5
2023	40	30	16	17
<i>komolyzenész</i>	23	16	11	11
<i>néptáncos + népi énekes</i>	17	14	5	6

Forrás: Középfokú iskolák beiskolázási adatai (keresőoldal): <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

A csökkenő tendencia a fenti számokból látható, s az különösen aggasztó, hogy a hagyományos klasszikus zenei tanszakok sorvadása miatt a néptáncosok, s néhány népi énekes hiányában nem is lenne elindítható zenei szakgimnáziumi osztály. Ez más zenei szakgimnáziumok esetében is gyakorlat, de a csökkenés nem mindenütt ilyen mértékű, amint ezt a következőkben az országos összevetés kapcsán majd láthatjuk.

A Kodály Iskola zenei szakgimnáziuma (közkezdvelt néven konzi) 1981-es indulásakor még jóval kevesebb hasonló intézmény volt az országban, Budapesten mindössze a Bartók konzi működött, azonkívül Szombathely, Győr, Veszprém, Pécs, Szeged, Miskolc, Debrecen és Békéscsaba jelentette a kecskeméti konzi konkurenciáját. Később indult hasonló oktatás Székesfehérváron, Vácon, Nyíregyházán, valamint három budapesti intézményben (Szt. István, Weiner és a csepeli Egressy Béni konzi). A jelenleg működő zeneművészeti szakgimnáziumok szinte mindegyike alacsonyabb tanulói létszámmal működik, mint korábban, a veszprémi konzi évekkel ezelőtt meg is szűnt. A nehéz helyzetben is talpon maradni kívánó zeneművészeti szakgimnáziumok közül sokan nem véletlenül vették fel kínálatukba a népi hangszereket, népi éneket és a néptáncot (Kecskemét mellett Nyíregyháza és a budapesti Bartók konzi is, valamint Debrecenben is van népi hangszer és népi ének szak). A jazz a budapesti Bartók, a miskolci, a székesfehérvári és a váci szakgimnázium kínálatában jelenik meg. A zenén kívül is vannak más művészeti ágak a kínálatban, Pécsen, Szombathelyen és Nyíregyházán iparművész szakok is a kínálat részét képezik, de van színész- és modern táncos képzés is (Nyíregyháza, Miskolc). A budapesti Weiner és a miskolci szakgimnázium egyházzenei szakokat is indít, de ezek inkább csak a meghirdetésig jutnak, jelentkezők elvétele akadnak. A budapesti Bartók és néhány vidéki szakgimnázium hirdeti még zeneszerzés szakot, ide is csak ritkán téved egy-egy aspiráns. A budapesti Szent István szakgimnázium unikális találmánya a hangkultúra szak, itt tulajdonképpen hangmérnököket képeznek. Látható tehát, hogy a zenei szakgimnáziumok minden lehetséges eszközzel küzdenek a túlélésért, de a jól prosperáló iskolák még a hagyományos klasszikus zenei hangszeres és énekes szakokkal is be tudják tölteni a létszámkeretet.

Az alábbi táblázat segítségével látszik, hogy milyen beiskolázási számokat mutattak a magyarországi zeneművészeti szakgimnáziumok az elmúlt tizenegy tanévben. Öt tanévet emeltem ki, a legrégebbi (2013/14-es) fellelhető adatolt évet a kecskeméti szempontból kiemelkedő 2017/18-as tanév követi, majd a közvetlenül a COVID előtti 2020-as felvételi eredményei után az elmúlt két év adatai következnek:

5. táblázat: a kecskeméti gimnáziumok beiskolázási adatai a 2023/24-es tanévben

ZENEI SZAKGIMNÁZIUMOK KLASSZIKUS ZENEI SZAKOS FELVÉTELI SZÁMAI 2013, 2017, 2020, 2022, 2023*					
	2013	2017	2020	2022	2023
Budapest Bartók	41	42	32	33	23
Budapest Szt. István	37	27	29	26	20
Budapest Weiner	15	12	19	16	23
Békéscsaba	20	18	8	7	6
Debrecen	13	19	23	19	22
Győr	15	15	16	15	15
Kecskemét	15	19	9	5	11
Miskolc	14	17	10	13	11
Nyíregyháza	13	23	8	7	6
Pécs	16	26	16	25	15
Szeged	12	16	20	14	11
Székesfehérvár	6	10	8	12	8
Szombathely	19	15	10	14	17
Vác	N/A	9	6	11	14
ÖSSZESEN:	236	268	214	217	202

*Csak a klasszikus zenei hangszeres, magánénekes és szolfézs-zeneelmélet szakokat figyelembe véve

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

A fenti számokhoz hozzátartozik, hogy a korábbi statisztikákban a legtöbb iskola összevontan adott meg adatokat, így a jazz és népzenei tanszakokra jelentkezők is benne vannak némely adatban. Ez leginkább a budapesti Bartók Szakgimnázium és a békéscsabai szakgimnázium 2013-as és 2017-es létszámadatait tornázza fel.

A következő fejezet részben található a fentivel azonos tanévek részletes zenei szakgimnáziumi beiskolázási adatai. Az utóbbi években már részletesebb a kimutatás, ha nem is hangszerenként, de szakonként láthatók a felvételi számok, míg korábban ömlesztve, nem ritkán intézményenként kicsit eltérő módon és részletességgel dokumentált adatokat lehet csak kinyerni a KIR-ből. A csepeli Egressy Béni Zeneművészeti Szakgimnáziumnak semmilyen adata nem lelhető fel, ezért ők kimaradtak a statisztikából. A Melléklet táblázataival segítségével még jobban látható egyes tanszakok országos szinten is aránytalan eloszlása, illetve bizonyos iskolákban való erőssége (pl. rézfúvósok a Weiner konziban, vonósok a Bartókban), s az is, hogy a Kodály Iskola szakgimnáziumában mennyire hullámzó egyes hangszerek jelenléte.

6. táblázat: A Kodály Iskola szakgimnáziumi beiskolázási adatainak százalékos aránya az országosan 9. évfolyamon tanuló zenei szakgimnáziumi növendékek összlétszámához képest

	2013	2017	2020	2022	2023
vonós-húros hangszerek (hegedű, brácsa, cselló, bőgő, gitár)	N/A	N/A	6,35%	0%	5,36%
billentyűs hangszerek (zongora, orgona, csembaló)	N/A	N/A	5,13%	2,56%	3,03%
fafúvós hangszerek (fuvola, oboa, klarinét, fagott, szaxofon)	N/A	N/A	0%	7,32%	7,84%
rézfúvós hangszerek (trombita, harsona, kürt, tuba)	N/A	N/A	0%	0%	3,03%
ütőhangszerek	N/A	N/A	50%	0%	20%
magánének szak	N/A	N/A	6,25%	4,55%	5,56%
szolfézs-zeneelmélet szak	N/A	N/A	0%	0%	0%
néptánc szak	N/A	N/A	15,79%	16,67%	16,13%
népi ének szak	–	–	0%	10%	25%
ÖSSZES tanulói létszám:	6,36%	7,09%	5,91%	4,22%	7,23%
ÖSSZES tanulói létszám csak klasszikus tanszakokon:	N/A	N/A	4,21%	2,34%	5,50%

Forrás: <https://dari.oktatas.hu/kirlist.search/kifir>

Hogy ha azt az elvet követjük, amit a kecskeméti iskolaköteles diákok beiratkozási arányainál, akkor itt a táblázatban szereplő 14 szakgimnázium közti egyenlő diák-eloszlás esetén az országos összlétszámnak 7,14%-a kerülne egy iskolába. Ellentétben a kisiskolások beiratkozásával, a Kodály Iskola itt még rosszabbul teljesít. hiszen az esetek többségében még ezt a referencia-értéket sem éri el a beiratkozott diákok létszáma. Ha csak a klasszikus tanszakokat vizsgáljuk, még rosszabb a helyzet. Igaz, hogy másutt sem igazán jók a számok, de akár százalékosan, akár a következő fejezetrészben található számok alapján vizsgáljuk az intézményeket, kijelenthető, hogy a leggyengébben produkáló székesfehérvári, nyíregyházi és békéscsabai zenei szakgimnázium mellett a kecskeméti, a váci és a miskolci szakgimnázium is csak vegetál. Ebből a helyzetből kellene nyertesén kijönni, amíg még lehet.

4.1.5. Zeneművészeti szakgimnáziumok beiskolázási számai a Kecskeméten is meghirdetett tanszakokon

Az alábbi táblázatokban a százalékos megoszlás helyett a magyarországi zeneművészeti szakgimnáziumok tanszakonkénti konkrét beiskolázási számait tüntettem fel a 2022-es és 2023-as felvételi évre vonatkoztatva. Látható, hogy egy tanszakra hányan jelentkeztek és abból hány diák került be az intézményekbe. A 2013-as és 2017-es évekre még nincsen tanszakonkénti bontás, viszont itt fontos és érdekes adat az első helyen jelentkezők száma, mert alapvetően az dönti el, hogy ki hová fog végül beiratkozni, illetve, hogy milyen minőségű diákanyag kerül az iskolába (az az egészséges, ha nagyobb az első helyen jelentkezők száma a felvett diákokénál):

ZENEMŰVÉSZETI SZAKGIMNÁZIUMOK KEZDŐ (9.) ÉVFOLYAMAINAK BEISKOLÁZÁSI SZÁMAI A KECSKEMÉTEN IS MEGHIRDETETT TANSZAKOKON A 2017/18-AS TANÉVBEN																
	Bp. Bartók*	Bp. Szt.István	Bp. Weiner	Bcsaba*	Debrecen*	Győr	Kmét	Miskolc*	Nyháza*	Pécs	Szeged	Szfvár	Szhely	Vác	ORSZÁGOSAN	
felvett	42	27	12	18	19	15	19	17	23	26	26	16	10	15	9	268
1. helyen jelentkezők	46	26	12	19	24	15	19	17	22	26	26	15	9	15	8	273
jelentkezők	75	55	38	30	36	31	24	28	53	37	37	26	19	23	21	496
helyek	47	40	25	24	78	24	22	40	29	26	26	30	13	21	20	439
ÖSSZESEN	42	27	12	18	19	15	19	17	23	26	26	16	10	15	9	268

* A budapesti Bartók és a miskolci szakgimnáziumban a jazz, a békéscsabai, debreceni, nyíregyházi szakgimnáziumban pedig a népi hangszeres és népi énekes tanszakok felvételei eredményeit is tartalmazza a táblázat.

ZENEMŰVÉSZETI SZAKGIMNÁZIUMOK KEZDŐ (9.) ÉVFOLYAMAINAK BEISKOLÁZÁSI SZÁMAI A KECSKEMÉTEN IS MEGHIRDETETT TANSZAKOKON A 2013/14-ES TANÉVBEN																
	Bp. Bartók	Bp. Szt.István	Bp. Weiner	Bcsaba*	Debrecen	Győr	Kmét	Miskolc	Nyháza	Pécs	Szeged	Szfvár	Szhely	Vác	ORSZÁGOSAN	
felvett	41	37	15	20	13	15	15	14	13	16	16	12	6	19	N/A	236
1. helyen jelentkezők	42	38	14	21	14	15	15	14	13	19	19	12	6	19	N/A	242
jelentkezők	68	65	22	29	27	25	19	20	23	28	28	20	16	26	N/A	388
helyek	60	44	28	23	26	22	20	53	15	20	20	30	9	22	N/A	
ÖSSZESEN	41	37	15	20	13	15	15	14	13	16	16	12	6	19	0	236

* A budapesti Bartók szakgimnáziumban a jazz, a békéscsabai szakgimnáziumban pedig a népi hangszeres és népi énekes tanszakok felvételei eredményeit is tartalmazza a táblázat.

ZENEMŰVÉSZETI SZAKGIMNÁZIUMOK KEZDŐ (9.) ÉVFOLYAMAINAK BESKOLÁZÁSI SZÁMAI A KECSKEMÉTEN IS MEGHIRDETETT TANSZAKOKON A 2022/23-AS TANÉVBEN																		
	Bp Bartók	13	6	3	3	Bcsaba	Debrecen	Győr	Kémét	Miskolc	Nyháza	Pécs	Szfvár	Sz hely	Szeged	Vác	ORSZÁGOSAN	
vonós-húros	felvett	19	19	9	9	4	6	6	5	0	4	0	11	2	5	6	1	65
	jelentkezők	16	6	5	4	4	7	7	5	3	10	2	11	2	5	8	2	112
billentyűs	felvett	4	6	1	2	2	0	2	2	1	3	2	5	3	2	5	3	39
	jelentkezők	9	16	3	2	2	1	6	3	3	4	4	10	6	4	5	3	75
fafűvős	felvett	8	6	2	2	0	6	3	3	3	1	1	3	3	4	0	1	41
	jelentkezők	11	8	6	0	0	6	6	6	3	3	2	5	3	6	1	3	63
	helyek	8	6	4	0	0	6	4	4	5	15	1	4	3	6	29	2	
rézfűvős	felvett	1	3	5	2	2	3	3	0	0	5	0	3	1	0	1	0	24
	jelentkezők	1	8	8	2	2	4	4	4	0	8	2	3	2	0	2	2	46
	helyek	3	3	8	2	2	4	4	1	2	10	1	4	1	0	29	1	
űtő	felvett	3	2	5	0	0	2	2	2	0	0	2	0	1	1	0	0	18
	jelentkezők	5	6	6	1	1	2	3	0	0	4	4	0	1	1	1	0	30
	helyek	4	2	5	1	1	2	2	2	5	10	3	3	1	1	29	0	
ének	felvett	3	3	0	0	0	2	3	3	1	0	2	1	2	1	2	2	22
	jelentkezők	4	12	4	1	1	4	3	2	2	0	6	4	3	2	3	4	52
	helyek	6	3	3	1	1	2	3	3	4	10	3	3	2	2	29	2	
szolfézs	felvett	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	1	5
	jelentkezők	5	3	1	0	0	0	4	4	0	1	0	3	0	4	0	1	22
	helyek	3	0	0	0	0	2	0	0	2	10	0	3	0	3	0	0	
néptánc	felvett	0	0	0	6	6	0	0	0	4	3	11	0	0	0	0	0	24
	jelentkezők	0	0	0	9	9	0	0	0	8	7	16	0	0	0	0	0	40
	helyek	0	0	0	10	10	0	0	15	8	8	15	0	0	0	0	0	
népi ének	felvett	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	2	0	0	0	10
	jelentkezők	2	0	0	2	2	0	0	0	2	1	2	0	4	0	0	3	16
	helyek	2	0	0	1	1	2	0	0	3	10	3	0	2	0	0	0	
ÖSSZESEN*		35	26	16	13	19	15	10	16	20	25	14	14	14	14	11	237	

*nincsenek benne a Kecskeméten nem meghirdetett tanszakok (zeneszerzés, népi hangszeres, jazzénekes, jazzhangszeres, hangmérnök, valamint modern táncos, színlész, + Nyháza/Pécs/Sz helyen iparművész)

ZENEMŰVÉSZETI SZAKGIMNÁZIUMOK KEZDŐ (9.) ÉVFOLYAMAINAK BEISKOLÁZÁSI SZÁMAI A KECSKEMÉNYEN IS MEGHIRDETETT TANSZAKOKON A 2023/24-ES TANÉVBEN															
	Bp. Bartók	Bp. Szt.István	Bp. Weiner	Bcsaba	Debrecen	Győr	Kméth	Miskolc	Nyháza	Pécs	Szeged	Szfvár	Szihely	Vác	ORSZÁGOSAN
vonós-húros	8	7	8	2	4	4	3	2	2	2	3	2	6	3	56
jelentkezők	17	18	14	2	7	4	3	4	2	2	5	4	9	8	99
helyek	17	7	14	2	7	4	6	10	3	2	29	2	9	4	
billentyűs	6	2	5	1	3	2	1	3	0	1	3	2	2	2	33
jelentkezők	8	22	7	3	5	4	2	4	1	2	4	6	3	7	78
helyek	8	2	7	3	4	3	2	10	3	2	29	4	3	3	
fafúvós	1	6	5	2	3	3	4	4	1	7	3	1	6	5	51
jelentkezők	3	11	6	4	6	4	6	4	4	8	5	1	6	8	76
helyek	3	6	6	3	6	3	6	10	2	8	29	1	6	5	
rézfúvós	4	2	5	1	7	3	1	2	3	3	1	0	0	1	33
jelentkezők	8	8	8	1	11	4	2	4	5	4	1	1	0	2	59
helyek	8	3	6	1	9	3	3	10	5	4	29	0	0	1	
ütős	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	2	0	5
jelentkezők	1	2	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	2	0	11
helyek	1	0	1	1	1	0	2	10	0	2	29	1	2	0	
ének	4	0	0	0	2	3	1	0	0	1	0	3	1	3	18
jelentkezők	5	0	3	0	4	4	2	0	1	1	0	8	1	6	35
helyek	5	0	0	1	3	4	2	10	3	2	29	5	1	4	
szolfézs	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4
jelentkezők	1	4	1	0	0	3	0	0	0	1	0	0	3	2	15
helyek	1	3	0	0	0	0	2	10	0	2	0	0	3	1	
néptánc	0	0	0	6	0	0	5	6	14	0	0	0	0	0	31
jelentkezők	0	0	0	8	0	0	13	8	19	0	0	0	0	0	48
helyek	0	0	0	6	0	0	15	20	18	0	0	0	0	0	
népi ének	1	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	4
jelentkezők	2	0	0	2	3	0	1	0	1	0	0	4	0	0	13
helyek	2	0	0	1	3	0	2	10	1	0	0	0	0	0	
ÖSSZESEN*	24	20	23	12	22	15	17	17	20	15	11	8	17	14	235

*nincsenek benne a Kecskemétyen nem meghirdetett tanszakok (zeneszerzés, népi hangszeres, népi hangszeres, jazzénekes, jazzhangszeres, hangmérnök, valamint modern táncos, színpász, + Nyháza/Pécs/Szihelyen Iparművész)

4.2. Váratlanul gyenge továbbtanulási adatok

A beiskolázási számokkal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy a kimeneti (továbbtanulási, felvételi) számok legalább annyira fontosak az iskola minőségének vizsgálata szempontjából, mint a bemenetiek, de az iskola két legnagyobb létszámú része, az általános iskola és a zeneiskola ilyen szempontból nehezebben számszerűsíthető az oktatás eredményessége szempontjából. Azt tudjuk, hogy a zeneiskolások közül elenyésző számban mennek zenei szakgimnáziumba a növendékek, s az is kiderült a fenti adatokból, hogy az általános iskolában végzősök közül meglehetősen kis arányban jelentkeznek a diákok a Kodály Iskola gimnáziumi képzésére. A legfontosabb adat viszont végső soron a továbbtanulás, hogy mi lesz az iskola által nevelt, elindított diákokból. Az Oktatási Hivatal Köznevelési Nyilvántartási Főosztályától 2023. november 17-én emailben kapott tájékoztatás szerint:

- 2008-2020 között a Kodály Iskolában összesen 856 diák tett érettségi vizsgát (gimnáziumi és szakgimnáziumi tanulók összesen)
- közülük 438 tanuló szerzett 649 felsőfokú oklevelet 717 végzettségre (ennek oka, hogy néhány diploma több területre is kvalifikál, s a BA és MA képzést elvégzése két diplomának számít, s néhányan DLA, vagy PhD képesítést is szereztek)
- fenti adatok alapján a Kodály Iskolában érettségizetteknek mindössze 51%-a szerzett felsőfokú diplomát!

Az elsőre sokkolónak ható 51%-os arány a valóságban valamelyest nyilván magasabb, hiszen egyrészt azok, akik 2020-ban érettségiztek, de osztatlan képzésben tanulnak, 2023 novemberére még nem szereztek diplomát, s ugyanígy lehetnek többen, akik később, évkihagyással kezdték el egyetemi tanulmányaikat. S arról sincsen adat, hogy hányan választottak külföldi egyetemet a magyar felsőoktatás helyett. De vélhetően velük együtt sem menne fel a végső arány 60% fölé.

Ha viszont rendkívül nagy arányban mennének a Kodály Iskolás diákok külföldi egyetemekre, s azért ilyen alacsony a továbbtanulók statisztikai aránya, akkor a neveléssel, példaadással van baj: meggyőződésem, hogy fiataljainkat itthon kell tartani, s az egyébként hasznos külföldi tanulás ne az örökre külföldre szakadás első lépése legyen, hanem hasznos kitekintés,

tapasztalatszerzés, olyan plusz tudás forrása, amit aztán munkavállalóként hazahoznak a fiatalok. Rendkívül károsnak tartom a képzett magyar népesség kivándorlását, bármi legyen a jelenlegi országos, régiós, sőt, globális tendencia. Nekünk, pedagógusoknak nem külföldre kell nevelnünk a magyar gyerekeket, hanem itthonra képeznünk őket, hogy a mi világunkat javítsák-jobbítsák, ne másokét! Ez nem csak hazafiassági és érzelmi kérdés, hanem racionálisan védhető álláspont és nemzetgazdasági érdek is.

Ez utóbbi, merőben elméleti és elvi eszmefuttatás persze okafogyott az iskolára nézve, amennyiben nem mennek diákjaink külföldre tanulni. Mivel erről nincsen adatom, ez csak feltevés, amely némileg árnyalja a rendkívül alacsony továbbtanulási számokat. Mivel nem ismerem más iskolák vonatkozó statisztikáit, nincs összehasonlítási alapom, de véleményem szerint a Kodály Iskolában érettségizett növendékek diplomaszerzési aránya 90% körül kellene, hogy legyen.

Végül álljon itt egy felsorolás arról, hogy milyen szakokon szereztek a legtöbben diplomát a vizsgált 13 évfolyam tanulói közül (csak a legalább 10 fő által megszerzett diplomákat sorolom fel, összesen 286 különböző szakképesítést szereztek a Kodály Iskolás diákok): óvodapedagógus (24), klasszikus fuvola előadóművész (23), tanító (20), klasszikus klarinét előadóművész (16), klasszikus zongora előadóművész (13), okleveles fuvolaművész (12), klasszikus hegedű előadóművész (11), közgazdász gazdálkodási és menedzsment alapképzés (11), okleveles jogász (11), okleveles ének-zene tanár (10), okleveles fuvolatanár (10), okleveles klarinéttanár (10).

4.3. Iskolai környezet, belső hangulat

Az iskolai oktatás eredményességét talán az adott intézményben tapasztalható közhangulat befolyásolja legjobban. Rendkívül fontos kérdés, hogy a tanárok mennyire érzik, hogy hagyják őket dolgozni, sőt, segítik, elismerik a munkájukat, s hogy a diákok mennyire érzik azt, hogy minden nap kapnak valamit a tanáraiktól, amiért érdemes volt bejönni az iskolába. Vagyis hogy mennyire érzik jól magukat az intézményben az ott tanulók és dolgozók. Elsősorban ezen múlik az iskolával kapcsolatos lojalitás, s hosszútávú elköteleződés, szakmai fejlődni-fejlesztési akarás. Természetesen ezekkel összefüggésben lényeges, hogy az iskolai munkának, a

mindennapoknak jól kiszámítható keretei legyenek, hogy a vezetés egységes, mindenkire érvényes szabályok szerint bíráljon el egyedi kéréseket is, hiszen a világos, mindenki számára érthető és nyilvánvaló keret, a kiszámítható struktúra végső soron nyugodtabb munkavégzést eredményez. A hírek szerint ezen van mit javítani, de mivel nyolc éve nem tanítok az iskolában, s így nincsen erről közvetlen tapasztalatom, ezt az aspektust nem tárgyalom behatóbban.

Annyi bizonyos, hogy az iskola infrastruktúrája, lehetőségei átlagon felüliek, s bár az iskolai (szak)tantervek felszereltsége több tárgy esetében elmarad a manapság egy modern, vezető iskolában elvárhatótól, de az iskola épülete udvaraival, közösségi tereivel, zenetermeivel, tornacsarnokával együtt nagyság és funkcionalitás szempontjából mindenképpen a legtöbb oktatási intézmény számára irigylésre méltó – vagyis az épített környezet alkalmas arra, hogy jól érezzék benne magukat az ott tanítók és tanulók.

4.4. Külső kapcsolatok városi, országos, nemzetközi szinten

A Kodály Iskola mindig is referenciaiskola volt a Kodály-módszer iránt érdeklődő hazai és külföldi zenetanárok számára. Annak idején már kisdíák koromtól hozzászoktunk, hogy hol japán, hol amerikai, hol magyar nénik-bácsik beülnek az énekóráinkra és elismeréssel adóznak az énektanárok munkájának, vagy éppen a mi nyiladozó tudásunknak. (A külföldi vendégcsoportok Kecskemétre irányítását még Kodály kezdte, büszkélkedve az itteni munkával.) Ez a szintű nemzetközi és hazai érdeklődés az utóbbi évtizedekben erősen megcsappant, aminek oka egyrészt a személyes érdeklődés globálisan is tapasztalható csökkenése, az információszerzés egyre inkább a digitális irányba terelődő igénye, valamint az, hogy az évtizedek alatt a magyarok (nem utolsósorban kecskeméti) sikeresen exportálták a kodályi nevelési koncepciót a világ számos országába, s kecskeméti, illetve magyar mintára szinte minden földrészen megalakultak a Kodály nevét viselő, de legalábbis a pedagógiai elveit követő intézmények, iskolák, s oda könnyebb eljutni az adott ország érdeklődő zenetanárainak, vagyis kevesebben és ritkábban jönnek Kecskemétre. Azért még mindig mi vagyunk az origó, de a Kodály Iskola „tisztá forrás” szerepét és hírét vissza kell nyerni, amíg nem késő.

A Kodály Intézettel is egyre halványodott a kapcsolat az utóbbi két évtizedben, pedig ott a külföldiek pont azt tanulják, aminek a működését a Kodály Iskolában elvben élőben láthatnák.

Fontos adalék, hogy 12 év után, 2025 nyarán ismét Kecskeméten lesz a Nemzetközi Kodály Társaság közgyűlése és kétévenként megrendezett szimpóziuma, az első, 1973-as szimpózium óta összesen ötödik alkalommal.⁶

Az iskola érzésem szerint az utóbbi években egyre kevésbé van jelen a városi kulturális életben, a nyilvános városi megjelenések, szereplések kimerülnek néhány kórusfellépésben (ami leginkább csak a Miraculumra, vagy az Aurinra korlátozódik), valamint egyes diákok produkciójában, de ezek az alkalmak többnyire esetlegesek, s az iskola tanulóinak nagyon kis hányadát érintik. Örömteli ugyanakkor, hogy néhány év kihagyás után idén végre visszatér a Kecskeméti Szimfonikus Zenekar korábban rendszeres éves koncertje, amelyen a Kodály Iskola kiemelkedően tehetséges növendékei mutatkozhatnak be szólistaként.

Az M. Bodon Pál Zeneiskolával is nagyon laza kollegiális kapcsolata van csak az iskolának, amely kimerül a két intézmény tanárainak (ugyancsak újonnan feltámasztott) közös koncertjében, ami rendkívül jó kezdeményezés. A zeneiskola mint a szakgimnáziumba beiskolázó helyi bázisiskola sajnos csak marginális és ritka eseti szerepet tölt be, pedig sok mindent össze lehetne hangolni a két intézmény munkájában.

Hiányolom továbbá a felsőfokú (nem csak zenei) oktatási intézményekkel való szorosabb kapcsolatot, ami a pályorientációt, a továbbtanulás gördülékenységét is segítené.

---

⁶ Édesapám, Dr. Ittész Mihály 1993-2001 között a Nemzetközi Kodály Társaság alelnöke volt (szervezésében az 1999-es szimpóziumot rendezték Kecskeméten), 2011-től a társaság tiszteletbeli tagja, s 2007-től haláláig, 2018-ig a Magyar Kodály Társaság elnöke. Nem mintha ez jelen pályázat szempontjából bármilyen jelentőséggel bírna, csupán személyes kötődésemet erősíti valamelyest.

5. MENNYISÉG, VAGY MINŐSÉG?

Az előző fejezetben tágabb összefüggésbe helyezett romló beiskolázási számok ismeretében felvetődik a kérdés, hogy abban a jelenlegi helyzetben, amikor nem csak kevesebben járnak a Kodály Iskolába, de érezhetően rosszabb minőségű a gyerekanyag, mint korábban, a mennyiséget kell-e növelni első körben? Vagy érdemesebb megtartani a két általános iskolai, illetve az egy gimnáziumi osztályt évfolyamonként, viszont komoly felvételi kritériumokat szabni, s így erősíteni a színvonalat? Ez alapvetően stratégiai kérdés és a jelentkezők számának ismeretében módosítható a nézőpont. Véleményem szerint a két szemlélet nem feltétlenül áll egymással szemben. Egy megújuló, deklaráltan a magas minőségű, egyedülálló oktatást meghirdető iskola akár azonnal is vonzóbb lehet a szülők és a diákok körében, s ez generálhat akkora plusz jelentkezési létszámot az elmúlt évekhez képest, hogy lehetővé válik a szigorúbb válogatási elvek betartása és évfolyamonként az eddiginél több osztály indítása is. Az nyilvánvaló, hogy mivel a gimnáziumi beiskolázás elsősorban a saját általános iskolai osztályokból történik, a felmenő rendszer miatt középfokon csak lassabb javulás várható.

Véleményem szerint semmiképpen sem szabad csak a mennyiségre fókuszálni, mert az minőségromláshoz vezethet (de legalábbis nem garantálja a jelenlegi gyengébb minőség javulását). Az iskola külső megítélésének javítása, egykori hírnevének visszaállítása a legfontosabb abból a szempontból, hogy a szülők (a beiskolázás szempontjából mégiscsak a legfontosabb döntéshozók) meggyőzhetőek legyenek. A Kodály iskolai oktatás színvonaljavulásának híre előbb-utóbb elterjed ugyan, de legalább annyira fontos, hogy az iskola pedagógiai célkitűzései, az iskola gyermekbarátsága, a pedagógusok kreativitása, a diákok és az iskolai együttesek fellépései, vagy éppen a versenyeredmények kellő nyilvánosságot kapjanak. Ehhez aktív és következetes intézményi marketing és PR tevékenységre van szükség. Enélkül sokkal lassabb lesz a javulás, akár mennyiségi, akár minőségi téren. (Megjegyzem, az utóbbi másfél évben látványosan javult az iskola Facebook-os jelenléte, valamint a többé-kevésbé rendszeres nyilvános beszámolóknak köszönhetően az iskolai alapítvány transzparenciája is.)

A minőség-mennyiség szakgimnáziumra vonatkoztatott kérdésköréhez jó példa a debreceni zeneművészeti szakgimnázium, ahol az egyetemi munkám mellett óraadóként hat éven át tanítottam (mindössze két növendéket, akik közös munkánk alatt három országos második hellyel és több nemzetközi versenygyőzelemmel járultak hozzá az iskola sikereihez), van tehát némi rálátásom az ottani munkára. A mennyiség mellett a minőséget, a gyerekek pályára nevelését, pályán tartását Debrecenben kiemelt fontosságúnak tartják. Ehhez elengedhetetlen egy szigorú, de világos követelményeket támaztó felvételi rendszer kialakítása. Debrecenben kellő súllyal esik latba a zenei elméleti, illetve a közismereti teljesítmény. Akinek két tárgynál többlől van lemaradása, azokat nem veszik fel, akkor sem, ha hangszerből kitűnően teljesítenek, mert a tapasztalat szerint egy-két tárgyból behozzák a lemaradást, több tárgy esetén szinte garantálható a lemorzsolódás. Működik a rendszer, mióta ezt alkalmazzák a felvételikén, azóta megszűnt a lemorzsolódás, s létszámproblémáik sincsenek, két párhuzamos osztály indul minden évfolyamon. Az ottani igazgató szerint az intézmény vonzerejének megteremtéséhez és fenntartásához elengedhetetlen, hogy a szakmai oktatásból teljes vertikumot tudjanak biztosítani. A teljeskörű hangszeres, énekes és elméleti kínálat megléte mellett rendkívül fontos, hogy működjenek az együttesek (kórus, vonószeneakar, fúvószeneakar, szimfonikus zenekar), kamaraegyüttesek, tanári fellépések. Ez lesz vonzó a gyerekeknek, szülőknek. Meg kell mutatkozni, hírverő koncerteket kell csinálni, fontos a szakgimnáziumi főtárgytanárok intenzív kapcsolattartása a zeneiskolai tanárokkal is, hiszen a diákok tanárhoz jelentkeznek, nem csupán intézményt választanak. Ezt Debrecenben rendszeresen (sőt, rendszerszerűen) csinálják, ennek köszönhető az iskola országos összehasonlításban is kitűnő működése.

6. JAVASLATOK A KODÁLY ISKOLA HELYZETÉNEK JAVÍTÁSÁRA

Az iskola jelenlegi helyzetét taglaló fejezetekből világosan látszik, hogy mely pontokon lehet javítani az iskola működését, s így városi, regionális helyzetét is, aminek egyenes következménye kell, hogy legyen a beiskolázási számok növekedése, s az iskola jó hírének és népszerűségének javítása, remélhetőleg minél előbb városi, országos és nemzetközi szinten is.

Bizonyos szempontból jelen fejezet a pályázat legfontosabb része, hiszen ez tartalmazza azokat az elképzeléseket, amiket megbízásom esetén meg szeretnék valósítani. Igazgatói programnak mégsem nevezném, inkább csak a legfontosabb feladatok listájának. Azon feladatok, tennivalók kerülnek most ide, amiknek elvégzését az iskolát jól ismerő pedagógusként, de mégiscsak kívülállóként most fontosnak érzek – ám nem kizárt, hogy belülről más szegmensek kapnak nagyobb hangsúlyt. Mivel igazgatóként nem kívánnék elveszni a részletekben, s szándékom szerint nem hagynám, hogy a szükséges napi teendők teljes mértékben elvegyék az időt, energiát és fókuszot a stratégiai kérdésekről, mégis azt remélem, hogy az alábbi elképzelések maradhatnak meg az iskolaépítő igazgatói munka fő csapásirányaként. **Fontos aláhúzni, hogy bármilyen jó elképzelést csak és kizárólag a tantestülettel, illetve a diákokkal és a szülőkkel együtt lehet sikerre vinni. Ezért égetően szükséges velük a párbeszéd, az, hogy érezzék, ők is részesei az újraformálásnak, ők is alakítói az iskolának, közös iskolánknak.**

6.1. Belső kommunikáció

Az első és leggyorsabban megtehető változtatás rövidtávú és a belső működésre vonatkozik: a belső kommunikációt kell egyértelművé, következetessé tenni, ami azonnali hangulatjavító tényező is egyben. A tantestületet be kell vonni stratégiai pontok kijelölésébe, lehetővé kell tenni, hogy elmondják véleményüket, ötleteiket az iskola fejlesztésével kapcsolatban, kijelölhessék saját munkájuk kereteit, azokat a fejlesztési pontokat, amiket fontosnak tartanak. Minden tanár találja ki, hogy ő személyesen hogyan tud hozzájárulni a tanítása, saját pedagógiai munkája jobbá tételéhez, s így a gyerekek és ezáltal az iskola fejlődéséhez, fejlesztéséhez. Az egyéni ötletek, kívánságok, tervek koordinációja, jóváhagyása természetesen munkaközösségi és iskolavezetői feladat, de így mindenki jobban magáénak érzi az iskolát, hiszen adott keretek között ugyan, de a saját ötleteit valósíthatja meg. Gyakorlatilag a pedagógusok kitalálhatják a

saját iskolájukat, beleszólhatnak így fontos döntésekbe anélkül, hogy valójában övék lenne a végső döntés felelőssége. A gördülékenyebb és demokratikusabb munkavégzés és a világos szerepek, munkakörülmények azonnal érződni fognak az oktató-nevelő munkán, amit a gyerekek és a szülők is észlelnek.

6.2. Közvetlen kapcsolat az iskola célközönségével

A második változás viszonylag hamar hozhat eredményeket, de komoly szervezést igényel: bármilyen hihetetlen, de néhány kósza egyéni próbálkozástól eltekintve az iskola gyakorlatilag nem reklámozza magát a célközönsége körében. Nem mennek el a Kodály Iskola ének- és zenetanárai óvodákba, hogy népszerűsítsék a zenetanulást az iskolába készülő gyerekek között, hogy bemutatót tartsanak, hogy elmagyarázzák a szülőknek a kodályi zenepedagógiai minden szempontból jótékony hatását. Ezt egész egyszerűen meg kell szervezni, s el kell küldeni a megfelelő tanárokat a kecskeméti óvodákba. Nem egyszer, hanem ismétlődő módon, minimum évente egyszer úgy, hogy a szülőkkel is találkozhassanak. Ha kell, sok óvodai szülői értekezletet kell meglátogatni, ez a munkaköri leírásba is beleírható. A zeneművészeti szakgimnázium tanárai közül néhányan még tartják a kapcsolatot zeneiskolai tanárokkal, s vannak e téren igazán aktív tanárok, de ez sem nem rendszeresített, sem nem intézményesített kapcsolat, holott annak kellene lennie. Elvértve vannak csak olyan továbbképzések, kurzusok az iskolában (az is csak még lelkes tanárok, és nem az iskola szervezésében), amikre a környékbeli adott szakos zenetanárokat elhívnák, hogy lássák közelebbről az iskolai munkát. Nem, vagy csak nagyon ad hoc módon koncerteznek tanárok és diákjaik a környékbeli zeneiskolákban. Amikor ez még jobban működött, jöttek a növendékek, én magam is így válogathattam mindig a hegedűsök közül, s nem voltam rákényszerítve, hogy mindenkit felvegyek. De én is saját magam szerveztem ezeket a kapcsolatokat, koncerteket, kurzusokat, nem volt ezzel kapcsolatban semmiféle iskolai elvárás. Jelenleg az iskolavezetés egy, az iskolában tartott nyílt nappal és néhány Facebook-posztal letudja a hírverést és a beiskolázást segítő intézményi marketinget, de ez nyilvánvalóan nem elegendő. Élő és folyamatos kapcsolat kell az utánpótlást biztosító célközönséggel, tanárokkal, szülőkkel.

Nem árt, ha a pedagógusokban is tudatosul: az iskola a brand, a tanár a termék. Legyen bármilyen szimpatikus az iskola a szülőnek, végső soron tanárt fog választani. Iskolába készülő

óvodás gyermekének tanítót, szakgimnáziumba készülő tehetséges csemetéjének főtárgytanárt, s hangszerrel is többnyire a tanár iránti szimpátia miatt választanak.

6.3. Szintlépés a pedagógiai munkában

A harmadik változ(ta)tás nem kevésbé fontos, mint az első kettő, sőt bizonyos szempontból talán a legfontosabb. Középtávon már hozhat eredményeket, de hosszú és nehéz folyamat. Ez pedig a pedagógiai munka javítása, ami szükség esetén együtt járhat a tantestület bizonyos fokú megújításával, a kényszerű (elsősorban nyugdíjazások miatti) változásokon felül is. A tantestület minden tagjának azonosulnia kell (szakmailag és emberileg is) a Kodály Iskola szellemiségével, és az iskola által képviselt filozófiának megfelelő magas színvonalon kell végeznie a munkáját. Ez nem feltétlenül jelenti azt, hogy aki most nem tanít jól és lelkesen, az nem jó tanár. Sok esetben csak demotiváltak a tanárok és belefásultak a szélmalomharcba. Az ilyen tanárokat fel lehet rázni, bizonyos keretek között nagyszerű pedagógusok is lehetnek még. Ez egy viszonylag rövid, pályájuk elején járó pedagógusok esetén akár néhány évig is elhúzódó szűrőfolyamat alatt derül ki. Az első pontban említett demokratikusság (saját munkájuk kereteinek kijelölése, az iskolafejlesztéshez adott ötleteik és azok figyelembevétele) már rögtön szelektál: kiderül, hogy kik azok, akik saját maguktól akarnak és tudnak javulni, s kik azok, akik várják az utasítást, hogy legyen mit végrehajtaniuk. Utóbbiak is lehetnek használható és megbecsült tagjai a tantestületnek, ha megfelelő muníciót kapnak a munkájukhoz. Náluk különösen fontos a motiváció, a közös gondolkodás, s szakmai képzésük biztosítása. A továbbképzési célokat és tervet a pedagógiai fejlesztési célokkal összhangban kell elkészíteni. Fontos, hogy nagyon világos elvárások legyenek a tanárokkal szemben, amik ugyan keretet biztosítanak az oktatásnak, nevelésnek, a mindennapi munkának, de kellő szabadságot is adnak a tanároknak, akiknek saját maguknak kell meghatározni, hogy hogyan érik el a kitűzött célt. Alapvetően művészeti nevelési profilú iskoláról lévén szó, a kitűzött célok csak (kis) részben lehetnek objektív módon mérhetők, ezért a közös gondolkodást, fejlődést segítik a belső óralátogatások és az azt követő megbeszélések, adott esetben külső szaktanácsadó igénybevétele, és a belső mentorálás egyaránt. Minden tanárnak azonosulnia kell azzal, hogy a Kodály Iskola által képviselt szellemiség alapvetően konzervatív. Konzervatív abban az értelemben, hogy ragaszkodnunk kell a klasszikus értékekhez, nem engedhetünk a talminak, a pillanat diktálta divatnak. Viszont a művészeti nevelés a kreativitásra, toleranciára, szellemi szabadságra nevel, s abban kell, hogy kiteljesítse a diákot, s pedagógust egyaránt. Ez talán a

legnehezebb, s egyben legszebb feladat: a világos és sok szempontból szigorú intézményi keretek között úgy megmaradni szabadnak, hogy közben ragaszkodunk a maradandó értékekhez, azok tiszteletére, megbecsülésére neveljük a ránk bízott gyerekeket. Meggyőződésem, hogy a mai pedagógia legnagyobb problémája, hogy beleveri a gyerekbe a tudást, nem pedig ráébreszti, kihozza belőle, megtanítja összefüggések értelmezésére. Ebben tud rengeteget segíteni a művészeti nevelés. Igazán megtanulni, elsajátítani csak akkor vagyunk képesek bármit, ha magunk is műveljük: zenét szerzünk, hexametert írunk, előadásokat, prezentációkat tartunk, s ezekkel kifelé is kommunikálunk. Ebbe az irányba vezet számos pedagógiai törekvés, mégis nagyon kevés iskolában lehet fellelni ennek a nyomait. A tantestület ilyen irányba való elmozdítása, az erre való igény és az ehhez szükséges szakmai tudás és pedagógiai képesség nem terem egyik pillanatról a másikra. Viszont hosszútávú célként kell, hogy legyen víziója az iskolavezetésnek arról, hogy milyen iskolát, milyen pedagógusokat, milyen diákokat szeretne. Kodály, az ő neve által fémjelzett pedagógiai koncepció csupán keret, kiindulópont ehhez, a mai lelkiületre való adaptáláson, a gyakorlati megvalósításon múlik minden. De ehhez szükséges a napi tapasztalás, a kollégák mélyebb megismerése, ez már a konkrét igazgatói „terepmunka” része.

6.4. Külső kapcsolatok városi, országos és nemzetközi szinten

Számos olyan intézmény van, amellyel többé-kevésbé rendszeres kapcsolatot kell(ene) tartania a Kodály Iskolának. Városi szinten az óvodákról már volt szó, de arról nem, hogy az iskola tanárai az érdeklődő és arra nyitott óvodák óvodapedagógusai részére akár továbbképzéseket is tarthatnának, elősegítve ezzel azt, hogy a leendő kisiskolások nagyobb arányban orientálódhassanak az ének-zenei oktatás felé, s felkészültebben kezdhessenek neki általános iskolai tanulmányaiknak. (Ez valamelyest az egykori kecskeméti óvónőképző zenei képzését pótolhatná utólag – annak idején édesapám írta az óvónőképzős ének tankönyveket egykori hegedűtanárommal karöltve.) A városvezetéssel, a Hírös Agórával, a Kecskeméti Szimfonikus Zenekarral fellépések, koncertek, fesztiválok kapcsán most is működik a rendszeres kapcsolattartás, ezt bizonyos esetekben lehetne még szorosabbra fűzni. Az M. Bodon Pál Zeneiskoláról külön írok néhány gondolatot a következő fejezet részben.

A Kodály Intézettel való kapcsolat szorosabbra fűzése, az intézet tanáraival való szakmai kapcsolat erősítése és az intézet hallgatói számára az énekórák és kóruspróbák látogatásának rendszeresebbé tétele mindenképpen hasznos lenne. Ezekről és az egyéb együttműködési lehetőségekről (akár a 2025-ös Kodály Szimpózium kapcsán) az intézet igazgatójával (akivel évfolyamtársak voltunk a Zeneakadémián, s később a doktoriskolában is) nyilván könnyen tudnánk egyeztetni.

Az országban működő más ének-zenei iskolákkal és zenei szakgimnáziumokkal csupán lazább kapcsolatot kell tartani, de bizonyos szakmai és oktatási kérdésekben időről-időre szükség van a társintézményekkel való konzultációra. Akkreditált továbbképzéseket indító műhelyekkel is szükség van néha kapcsolatra, egyeztetésekre. Érdemes továbbá az intézményi tagságot megfontolni bizonyos szakmai szervezetekben, elsősorban a Nemzetközi Kodály Társaság, a Magyar Kodály Társaság és a Zenetanárok Társasága lehet releváns az iskola számára.

A zenei szakgimnázium potenciális utánpótlását biztosító zeneiskolákkal rendszerszintű, s annak részeként konkrét pedagógusokon keresztüli rendszeres kapcsolattartás is szükséges.

A diákok továbbtanulását elősegítendő fontos a felsősokú oktatási intézményekkel való kapcsolat is. Ez bizonyos egyetemi zenei oktatók (énekesek, hangszeresek) meghívásával valamelyest működik is, de csak a szakgimnáziumra vonatkoztatva, s nem intézményi szinten. Szükségesnek látom, hogy a gimnazisták (és az esetleg nem zenei pályán továbbtanulni szándékozó szakgimnazisták) felsőfokú tanulmányait is segítsük azzal, hogy a Kodály Iskola bizonyos egyetemekkel akár szorosabb kapcsolat ápolását biztosító együttműködési megállapodást köt. Elsőnek kézenfekvő, hogy a néhány száz méterre lévő Neumann János Egyetemmel legyen egy ilyen jellegű kapcsolat, ez ráadásul a más jellegű képzéseket kínáló egyetemekkel kötendő megállapodásoknak is a próbája lehetne, sikeres kapcsolat esetén azokhoz mintául szolgálhatna.

Tulajdonképpen megérdemelne egy külön fejezetet, de annak híján a külső kapcsolatok témakörébe tartozik az intézményi marketing és PR is. Ez a szegmens jelenleg a korábbiaknál jelentősen jobban működik, s mivel ezen a területen van némi tapasztalatom, ezt a területet jelen pályázatban nem boncolgatnám részletesebben, csak annyit jegyeznek meg, hogy szükséges lenne az intézményi rendezvényekkel jobban nyitni a külső közönség felé, valamint az

iskolában történelekről és az iskola tanáraival, diákjaival kapcsolatos jó hírekről be kell számolni a helyi, s adott esetben az országos írott és elektronikus sajtóban is, valamint a közösségi oldalakon.

6.5. Néhány szó a zeneiskoláról és a könnyűzenéről

Az M. Bodon Pál Zeneiskola és a Kodály Iskola kapcsolatát mindig kollegiálisnak éreztem, ha lehet ezt a szót használni intézmények esetében. Mintha a két intézmény között a művészeti alapképzésben lett volna, lenne valamiféle rivalizálás. Részben ennek tudható be, hogy a zeneiskolából a pályára készülő nyolcadikos diákokat tanáraik inkább Budapestre, esetleg Szegedre irányítják, s nem a Kodály Iskola zeneművészeti szakgimnáziumi képzésére. Pedig céljaink és részben a célközönségünk is nagyrészt azonos. Fontos lenne ezt a kívülről, kicsit távolabbról nézve kevésbé kooperatívnak tűnő helyzetet megváltoztatni. Az utóbbi időben érezhetőek a javulás, az egymás felé közeledés jelei, de városi és szakmai szempontból is hasznos lenne, ha nem csak személyes, hanem intézményi szinten is szorosabb lenne az együttműködés a két iskola között. Az is látható, hogy az utóbbi években az M. Bodon Pál Zeneiskola egyre aktívabban jelen van a város zenei és közéletében (különböző flashmobokkal, szereplésekkel), az iskola jól működik. Érdemes lenne a két intézmény előnyeinek hatékonyabb hasznosítására valamiféle szinergiában gondolkozni, ezért mindenképpen szorosabbra fűzném a kapcsolatot a zeneiskolával.

Van egy olyan pont, ami a zeneoktatásban manapság egyre égetőbb kérdés, s amiben az M. Bodon Pál Zeneiskola és a Kodály Iskola között együttműködésre jó terep mutatkozna: évek óta egyre növekszik az igény arra, hogy az alapfokú zeneiskolai oktatás szolgálja ki a könnyűzene iránt érdeklődőket is. Ezzel kapcsolatban két dolgot le kell szögezni: attól függetlenül, hogy végül milyen stílusban válnak professzionális, vagy akár csak műkedvelő zenészekké a tanulók, mindenkinek végig kell járnia ugyanazt az alapképzést. Nem lesz soha jó könnyűzenész az, akinek nincs jó hallása, ritmus-, tempó- és formaérzéke, aki nem képzett zenész. Egy énekesnek is ugyanazokat a hangképzési alapokat kell elsajátítania. Nem lesz teljesértékű zenész, aki csak szintetizátoron tud pötyögni, zongorán nem, vagy aki csak az elektromos gitár torzítóját tekergeti, de nem képes rendesen megszólaltatni egy klasszikus gitárt. Nem lehet rögtön könnyűzenével kezdeni. Pontosabban lehet, csak nem érdemes, mert

nem vezet sehova. A diák megreked egy szinten, s nem lesz képes továbbfejlődni, amikor kiderül, hogy nincsen tisztában az alapokkal. Ilyen szempontból a Kodály Iskolától függetlenül egyáltalán nem pártolom a könnyűzenei képzés bevezetését semmilyen alapfokú iskolában a kezdő évektől. Hiába játszom magam is valamilyen szinten klasszikus jazzt is immár négy évtizede, meggyőződésem, hogy a komolyzenei alapok elsajátítását nem lehet megúszeni. Meg kell tanulni az elméletet, s egyidejűleg meg kell tanulni zenélni az adott hangszeren (vagy énekelni), s optimális esetben valamikor a középiskolás évei vége felé jut el egy zenész oda, hogy komolyabban tud foglalkozni más műfajokkal is. Ugyanakkor azt is látom, hogy mindig lesznek olyanok, akár intézményi szinten is, akik a könnyebb műfajok iránt felmerülő igényeket ki fogják szolgálni, gyorstalpaló képzésekkel kecsegtetve az érdeklődőket, ezért érdekesebb ezeket az igényeket tudomásul venni, kezelni és integrálni, vagyis élére állni a folyamatnak, s szakmailag megalapozott oktatást kidolgozni s kínálni – lehetőleg a zeneiskolai alapvizsga megszerzését követő továbbképzős években. Ebben feltétlenül látok munkamegosztási lehetőséget a két iskola között. Az M. Bodon Pál Zeneiskolában van is a könnyű műfajok integrálásának valamiféle hagyománya, oda mehetnének tehát a könnyűzenei műfajok iránt érdeklődő Kodály Iskolás diákok is, a Kodály Iskola arculata pedig a komoly- és népzene maradna. Nem elhallgatva, hogy van a könnyűzenét, különösen a jazzt művelők megközelítésében számos olyasmi, ami a klasszikus zenei oktatásból, attitűdből hiányzik (ezt magam is tapasztalhattam annak idején, akár harmóniahallás, akár formaérzék, akár ritmus- és tempóérzék, vagy akár színpadi viselkedés terén), de ezek nem a könnyebb műfajok sajátjai, egyszerűen az évtizedek, évszázadok alatt kivesztek az egyre akadémikusabbá váló klasszikus zenei hozzáállásból és pedagógiai gyakorlatból. Ezt a – manapság már inkább csak a könnyebb műfajok művelőire jellemző – szemléletet mindenképpen érdemes reintegrálni a klasszikus zenei felfogásba és oktatásba is.

6.6. Forrásbevonás pályázatok, szponzoráció útján

Nyilvánvaló, hogy egy ekkora intézmény szakmai és infrastrukturális fenntartása, s különösképpen fejlesztése a rendelkezésre állónál szinte mindig nagyobb anyagi ráfordítást kíván. Fontos, hogy a fenntartó Kecskeméti Tankerülettel közösen akár a tankerületen, akár a Kodály Iskoláért Alapítványon keresztül megtaláljuk a módját plusz források bevonásának. A helyi támogatók, szponzorok tekintetében érzésem szerint rejlik még némi lehetőség, ők elsősorban az iskola alapítványán keresztül tudnak segíteni. Ugyanígy fontos, hogy az iskola

pályázzon többet, minden lehetséges fórumot ragadjon meg arra, hogy a szükséges forrásokat előteremtse. Ezek elosztása, felhasználása természetesen a fenntartóval egyeztetve kell, hogy megtörténjen, hiszen itt bizonyos értelemben munkamegosztásról is szó van, együtt kell ütemezni, koordinálni az előzetesen meghatározott célfeladatok végrehajtását.

6.7. Hosszútávú elégedettség-mérési és minőségbiztosítási terv kérdőívek segítségével a Kodály Iskolában

Az előző fejezetben taglaltakkal párhuzamosan érdemes lenne egy évről évre reprodukálható, objektív mérőszámokat eredményező kutatás elvégzése, melynek legegyszerűbb formája a kérdőív.

6.7.1. A kérdőív szükségességének okai, konkrét kérdések

Egy iskolavezetésnek folyamatosan monitoroznia kell az iskoláját, saját tevékenységét, „ügyfélkörét” (pedagógusokat, dolgozókat, szülőket, diákokat), hogy fejlődni tudjon, javulhassanak a mérőszámok, magasabb színvonalú lehessen az oktató-nevelő munka. Az alábbiakban egy folyamatosan fenntartható, egyszerű kérdőíves kutatást vázolok, ami segít megtalálni az esetleges neuralgikus pontokat, s lehetővé teszi az állandó fejlesztést. Ez egy szülőkkel kitöltendő kérdőív vázlata, de ha ez sikeresen vizsgázik, akkor hasonló elvek mentén érdemes megfontolni a tanárookra és a diákokra is egy évről évre megismételhető kutatás kidolgozását.

A kérdéssor összeállításakor az egyik legfontosabb szempont, hogy minél többen kitöltsék a kérdőívet. Ehhez a bevezetőben világosan meg kell fogalmazni, hogy a kérdőív célja az iskolai oktatás színvonalának emelése, vagyis a gyerekek nevelésének-oktatásának lehető legmagasabb szintre emelése, s ehhez kérjük a szülők segítségét, szigorúan anonim módon. Mindössze a gyermek évfolyamát kell az elején bejelölniük (előre megadott feleletválasztós módon), s mivel egy évfolyamon mintegy 60 szülőpár van, a válaszok beazonosíthatatlanok. Így a szülők érzik, hogy az ő érdekük is, hogy kitöltsék a kérdőívet, s anonim módon nagyobb bizalommal és bátrabban, őszintébben válaszolnak az érzékenyebb kérdésekre is.

A kérdések számát a lehető legkevesebbre kell csökkenteni, hogy a kitöltési kedv ne csökkenjen (hosszabb kérdőíveket gyakran félbehagynak kitöltés közben a kérdezetek). Ezzel együtt viszonylag sok kérdésre kell választ kapni, fontos tehát a kérdések rövid, pontos, egyszerű megfogalmazása.

Alapvetően félig zárt (*egyéb* válaszlehetőséget is felajánló) feleletválasztós kérdéseket kell feltenni, bizonyos esetekben úgy, hogy több lehetőséget is bejelöljön a válaszadó. (Az *egyéb* válaszlehetőséget felkínáló kérdések után a következő nem-kötelező kérdésben kifejtendő, hogy mit ért a kitöltő szülő *egyéb* alatt.) Az esetek többségében érdemes értékelési skálát is megadni (ezt minden kérdésnél azonos módon, javasolt az iskolai osztályzásnak megfelelően 1-től 5-ig terjedő skála használata). A kérdések (az *egyéb* válasz kifejtésének kivételével) kötelezően kitöltendőek. Néhány konkrét tervezett kérdés (a kérdések a kérdőív elkészítését megelőző mélyinterjúk függvényében korrigálhatók, kiegészíthetők, változtathatók, esetleg kihagyhatók):

- Mik voltak a fő szempontok, amikor gyermeke számára a Kodály Iskolát választotta? Válaszlehetőségek: az iskola jó híre / az emeltszámú énekórák / kóruséneklés / más iskolákhoz képest kreatívabb, érzékenyebb emberré nevelés / korai hangszertanulási lehetőség / egyéb (nem osztályozható)
- Miben és mennyire váltotta be az iskola a hozzáfűzött reményeket? (ugyanazok a válaszlehetőségek)
- Mennyire elégedett az egyes tárgyak oktatásával? (itt minden évfolyamon az ott előforduló tárgyakat kell felsorolni, s 1-5 közötti skálán osztályoztatni, mindegyiknél N/A válaszlehetőséget is hagyva, s a következő, nem-kötelező válaszban kifejtetheti a szülő, hogy miért elégedett, vagy elégedetlen)
- Mennyire elégedett az iskola által felkínált egyéb foglalkozási lehetőségekkel, amennyiben igénybeveszi bármelyiket? (képzőművészeti szakkör, kosárlabda, hangszertanulás stb.)
- Milyen iskolai eredményei vannak gyermekének, s milyen képességűnek érzi Ön a gyermekét? (itt nem lehet 1-5 közötti skálát kérni, elegendő az átlag alatti / átlagos / átlag feletti megjelölés, s mindkét kérdésre keressük a választ!)

- Jár-e gyermeke bármilyen tárgyból különóra, korrepetícióra? (csak igen-nem válasz van, s felsorolva néhány tárgy a leggyakrabban előfordulók közül: ének, matematika, magyar, történelem, idegennyelv – ha túl sokan járnak egy adott tárgyból különóra, akkor ott baj van az iskolai oktatással)
- Ajánlaná-e másoknak, hogy a Kodály Iskolába írassák a gyermeküket?
- A fenti helyett (esetleg mellett) lehet opcionálisan kitölthető nem kötelező két kérdés: írjon le néhány dolgot, ami miatt másoknak ajánlaná az iskolát! Illetve írjon le néhány dolgot, ami miatt másoknak NEM ajánlaná az iskolát!
- Hol szeretne továbbtanulni gyermeke? Lehetséges válaszok: a Kodály Iskolában / más középiskolában (csak nyolcadik osztályosoknak).

Feltételezhető, hogy a kérdőívet a szülőknek mintegy 70%-a kitölti. 50% feletti kitöltés már valid eredményeket hoz. Az 50% alatti kitöltési hajlandóság is értékelhető eredményeket hoz, de a kutatás mérései ebben az esetben bizonyos pontokon félrevezetőek lehetnek (különösen a későbbi reprodukálás esetén). Az eredményekkel kapcsolatban hipotézisem szerint megerősítést nyer, hogy a szülők jelentős része az ének-zenei oktatás, illetve az átlagnál odafigyelőbb, érzékenyebb nevelés és a személyiségre való odafigyelés miatt viszi az iskolába a gyermekét. Jelen állás szerint valószínűleg a legtöbben később ebben csalódnak, valamint bizonyos szaktárgyak esetében nem érzik megfelelőnek az oktatás színvonalát ahhoz, hogy más (nem zenei) pályára felkészítse gyermeküket az iskola. Önmagában már a kérdőíves kutatás léte, az, hogy érdekli az iskolát a véleményük, bizalomnövelő tényező lehet, s elindíthat pozitív változásokat. Ha a párbeszéd fennmarad és valóban a szülői szempontokat (teljesebb körű kutatás, mérés esetén a diákok, illetve a pedagógusok szempontjait) is figyelembe vevő változások történnek, az valóban az iskolában folyó oktató-nevelői munka javulását eredményezi, s a szülők jobban érzik, hogy az őket is partnerként kezelő iskolában jó helyen van gyermekük. Ennek egy Kecskemét méretű városban híre megy, s javítja az iskola külső megítélését is.

A kutatás egyes elemei (főként a pedagógusokkal kapcsolatos eredmények) a téma érzékenysége, illetve személyiségi jogi okok miatt csak általánosítva hozhatók nyilvánosságra, de fontos, hogy a kutatás eredményeit a szülőkkel is megosszuk, hogy lássák, tisztában van az

intézmény azzal, hogy miben kell változtatnia, s milyen területeken kell fejlődnie az oktatás színvonalának, s így az iskola rangjának emelése érdekében.

6.7.2. A kérdőív szerkesztése előtti lépések

Mivel egy kérdőív elkészítése értelemszerűen részben a kutatást készítő hipotézisei, kutatási céljai alapján készül el (tehát ilyen értelemben valamelyest szubjektív, ha nem is sugalmazó), érdemes jelen esetben a kérdőívezés elkezdése előtt személyes mélyinterjúkat készíteni, mert ott felmerülhetnek olyan szempontok, amikre a kutatást készítő nem is gondolt, vagy legalábbis árnyalhatók lehetnek bizonyos kérdések, kérdéskörök. Előzetes véleményem szerint első körben a szülőkkel való kapcsolatfelvétel és az ő kikérdezésük a fontos, a diákok és a pedagógusok bevonása nem szükséges. A mélyinterjúk után ez a nézet megváltoztatható a diákok esetében, de a pedagógusok véleménye nem feltétlenül része ennek a kutatásnak, az egy külön kutatás is lehet, s nagyon hasznos akár az intézményi légkör (munkahelyi, szervezeti kultúra és kommunikáció), valamint az intézményben folyó pedagógiai-nevelési munka hatékonyságának javítása szempontjából, de ezek az eredmények értekezleteken történő világos célmeghatározások és egyéni beszélgetések formájában is elérhetők, valamint az évenkénti kötelező önértékelés részeként is begyűjthetők.

A kérdőívezés főként mérhető kvantitatív kutatásra ad lehetőséget, elsősorban a nagyszámú kitöltés a cél, hogy legyen elegendő adat az eredményhez. Bár a kutatás célja az iskolai oktatás minőségének javítása és ezáltal néhány éves távlatban a beiskolázási létszám növelése, ami elvben kvalitatív kutatást feltételez, de ehhez a szülők (és esetleg diákok, pedagógusok) jelenlegi véleményét, motivációit, szándékait kell megismerni, amit az egzaktság és a reprodukálhatóság érdekében kvantitatív módszerekkel célravezetőbb vizsgálni.

A nyitott végű kérdések kvalitatív vizsgálata is fontos, s árnyalni fogja az összképet. Ugyanakkor a zárt kérdéseket tartalmazó kérdőív az az eszköz és módszer, ami a jövőben (akár évente) változatlan formában megismételhető, s így az eredmények összehasonlíthatók, s a fejlődés (illetve a változások tendenciái) nyomon követhető.

Fontos, hogy a kutatás ősszel, a tanév elején történjen, amikor még van arra esély, hogy bizonyos negatív tendenciák korrigálhatók, megfordíthatók legyenek a más gimnáziumba való jelentkezésekkel (iskolaelhagyással) kapcsolatban, illetve amikor az elsősök esetében még nincsen az iskoláról kialakult határozott képe a szülőknek, hanem az elvárásokról, a motivációról lehet pontosabb képet kapni.

A kutatás első évében a helyzetfelmérés miatt érdemes a teljes szülői sokaságot megkérdezni (ez több, mint 600 szülőpárt jelent), így az egész iskoláról kapunk képet, később, minden évben pedig csak néhány évfolyamban reprodukálni a mérést: az első évfolyamon az iskolánkba való beíratás motivációira, az iskola hírére, az iskolával szembeni elvárásokra és az első benyomásokra keresünk választ, a nyolcadikos évfolyam elején a továbbtanulási szándék miatt monitorozunk, s egyben felmérjük, hogy mennyiben változott a szülők iskoláról alkotott képe az általános iskolai oktatás alatt, s tizenkettedik évfolyamban megint a további beiskolázásról és a gimnáziumi illetve szakgimnáziumi években tapasztalt oktatás minőségével, hatékonyságával kapcsolatos kérdésekre kaphatunk választ.

Ezenkívül opcionális reprodukció, ha a negyedik és hatodik osztály elején a nyolc- és hatosztályos gimnáziumok miatt esetleg az iskolát elhagyni szándékozókat érdemes kiszűrni és meggyőzni a maradásról, bár ennek talán más, személyesebb módja hatékonyabb lehet.

Még egy opció van a legelső őszi kutatás ELŐTT, ami fontos és releváns eredményeket hozhat, bár nehezebb elérni a kitöltési szándékot: a más iskolába jelentkezett nyolcadikos évfolyamosok szüleit lehet monitorozni a középiskolai jelentkezések leadása után abból a célból, hogy felmérjük, milyen okok vezettek oda, hogy nem találják megfelelőnek a Kodály Iskolában való továbbtanulást gyermekük számára, milyen előzetes elvárásoknak nem felelt meg az iskola, miben fejlődhet az oktatás, ami vonzóvá teszi a későbbiekben a középiskolába készülők számára. Ugyanez elvégezhető természetesen azokkal is, akik az intézményen belül folytatják középiskolai tanulmányaikat, hiszen az is elképzelhető, hogy ők is látják ugyanazokat a hiányosságokat, csak nem esnek náluk olyan súllyal latba, vagy éppen ellenkezőleg, ugyanazokat a jelenségeket teljesen más megvilágításban érzékelik. Erre viszont csak a kutatás adhat pontos választ. Adott esetben ez a kutatás is reprodukálható a későbbiekben minden érintett nyolcadikos évfolyamban.

Rögtön az ősszel induló alapkutatásban (az első éves helyzetfelmérésnél) némileg különböző kérdőíveket kell készíteni évfolyamok szerint, de fontos, hogy az alapkérdések egyformák legyenek, mert így nem csak a mindenkori pl. első évfolyamosokat tudjuk összehasonlítani (hiszen az egy változó sokaság), hanem az első mintavételnél adott válaszokat a későbbiekben (középiskolai és felsőfokú továbbtanulás előtt) adott válaszokkal, felmérve, hogy beváltotta-e az iskola az előzetes reményeket, megfelelt-e az elvárásoknak, s ha nem, mely pontokon kell javítani.

A zárt végű kérdések automatikus pontszámos és százalékos kiértékelését tovább lehet mélyíteni az egyes kérdésekre kapott válaszok összefüggéseinek vizsgálatával (pl. a zenei pályára készülőek hány százaléka értékeli kiválóra a matematika oktatását, vagy a bármilyen tárgyból korrepetícióra járóknak hány százaléka jó zenei tárgyakból stb.). Látható tehát, hogy a viszonylag egyszerű, alapvetően kvantitatív alapkutatás (ami nevezhető akár egy kibővített elégedettségi kérdőívnek is) a válaszok további elemzésével kvalitatív kutatássá bővíthető, s az évenkénti reprodukálhatóság, valamint az egyéb csoportok (diákok, szülők), sőt iskolatípus (zeneiskola) bevonásával egészen összetett összefüggésekben is vizsgálható adatmennyiséget ad.

Fontos szempont, hogy ne adhasson a kérdőív olyan értelmezési lehetőséget, hogy bárki azt érezhesse, hogy a szülők dönthetik el, milyen irányba változik az iskola, de egyértelmű legyen, hogy a szülők bevonásával objektív, mérhető eredményt adó kutatásra támaszkodva az iskola, iskolavezetés dönt a fejlődés, fejlesztés, változtatás módozatairól, s hoz konkrét intézkedéseket.

Egy ilyen kutatástól azt várom, hogy az eddigi, semmilyen méréssel nem rendelkező helyzethez képest még a legegyszerűbb felmérés is pozitív változást hoz, különösen, ha a kutatást sikerül minél szélesebb körre kiterjeszteni és minél mélyebb összefüggések analizálására alkalmassá tenni.

7. ZÁRSZÓ – ÉS AMI KIMARADT

Néhány apró, de fontos gondolat, ami kimaradt az eddigi fejezetekből:

- Mivel mindenfajta hangszerjáték fizikailag, tartás szempontjából féloldalasságot is jelent egyben (az ének és a zongora/orgona elvben a legkiegyensúlyozottabb ebből a szempontból, de annak is megvannak a tartásra gyakorolt potenciális rossz hatásai), s a tanulók zöme tanul valamilyen hangszeren, fontos, hogy ezt a féloldalasságot ellensúlyozzuk, mert nem csak lelkileg, de fizikailag is egészséges gyermekeket kell nevelnünk. (A hangszerrel nem tanulók is némileg veszélyeztetettek ilyen szempontból a túl sok ülés és az írás miatt.) A mindennapos testnevelés tárgyba integrálnám heti egy óra erejéig a kifejezetten a zenei munkaképesség-gondozás céljából kifejlesztett Kovács-módszert. Ezt több kolléga ismeri, de továbbképzés keretében a testnevelő tanárok is meggyőződhetnek a hasznosságáról. Használata a tanterv minimális módosításával megvalósítható, hosszútávú haszna megkérdőjelezhetetlen. (Megjegyzem, Kodály nyolcvanéves kora felett is minden nap nagy sétákat tett, ifjúkorában egy hét alatt gyalogolt el Milánóból Zürichbe az Alpokon keresztül.)
- Az infrastrukturális beruházások, javítások, felújítások terveit nem ismerem, de nyilvánvalóan szükséges néhány sürgős lépés megtétele. Ami kívülről feltűnő: a mellékhelyiségek többsége egy a koncertek miatt napi rendszerességgel külső vendégeket fogadó intézményhez képest méltatlanul elhanyagolt állapotban van; az iskola külső festése időszerű, sok helyen mállik, hullik a vakolat, egy városi oktatási-kulturális zászlóshajóként kezelendő intézmény épületének külső állagmegóvása prioritást kell, hogy élvezzen, erre forrást kell találni.
- A koncertek helyszínéként szolgáló díszterem világítása és duplaajtós hangszigetelése az épület átadása óta nem megoldott, ezt a koncertek minőségi megrendezése és az élvezhetőség biztosítása miatt is orvosolni kell.
- Az építéskor takarékosági okokból kispórolták a liftet, ami pedig a hangszerszállítások esetén (is) nélkülözhetetlen lenne. A vonatkozó építési törvényeknek való megfelelés miatt beépített, ám rendkívül korszerűtlen mozgássérült lépcsőlift évek óta nem működik, jelenleg tehát közintézményként nem is felel meg az iskola a törvényi előírásoknak. Meg kell vizsgálni egy teherlift építésének utólagos lehetőségét.

- A hangszerállomány összetételét és állapotát, az ezzel kapcsolatos javítási, esetleg beszerzési igényeket nem ismerem, de biztos vagyok benne, hogy foglalkozni kell azzal, hogy hogyan lehet ebben a szakmai munkát és a vagyongazdálkodást is közvetlenül érintő kérdésben kiszámíthatóan biztosítani az állagmegóvást és a fejlesztést.
- A kórusmunkát, a kórusok ének-zenei szakos oktatásban betöltött szerepét nem tárgyaltam külön, mert ez a téma nagyon sok szempontból nagyon kényes és körültekintően kell hozzányúlni, amihez nem ismerem eléggé a belső részleteket. Most csak annyit deklarálnék, hogy rendkívül fontosnak tartom, hogy minden Kodály Iskolás diák énekeljen minél többet kórusban, s szerepeljen is minél többet mindegyik kórus.

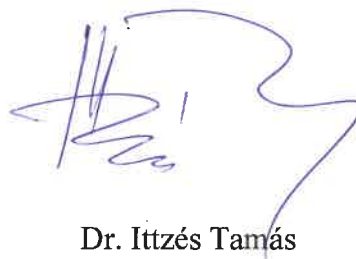
Az igazgató feladata, hogy mindezeket a szakmai és infrastrukturális fejlesztéseket koordinálja, a megvalósítási lehetőségeket, forrásbevonásokat a fenntartóval egyeztesse, természetesen a kötelező adminisztrációs feladatok elvégzésén felül. A szakmai érdekek védelme, a fejlesztési tervek végigvitele, s azoknak az anyagi lehetőségekhez való igazítása talán a legkényesebb feladat, ezért is fontos, hogy minden résztvevő egyetértsen az iskola szerepének fontosságában, mert a közös célok elérése érdekében csak így tudjuk kihozni a legjobbat bármilyen együttműködésből. Ehhez nyilván az iskolán belül is jó csapat kell, s véleményem szerint a gördülékeny ügyintézés és a szakmai fejlesztés biztosítása érdekében szükséges lenne még egy igazgatóhelyettesi poszt engedélyezése, mint ahogy az iskola korábban is négy igazgatóhelyetessel működött. A rendezvényszervezésben szerzett 39 éves tapasztalatom alapján képesnek érzem magam mindezen tevékenységek koordinálására, zenei és pedagógiai szakmai múltam miatt a hiteles szakmai irányvonal és hatékony fejlesztések felügyeletére, s verbális készségem és nyelvtudásom révén az iskola hazai és nemzetközi képviselőjére. Gyorsan, de mégsem elhamarkodottan tudok döntéseket hozni, s világosan tudok delegálni és a kiadott feladatokat határozottan ellenőrizni, ami egy ilyen összetett intézmény esetében előny. Ugyanakkor nem szokásom utasítani, kérni is leginkább magyarázat, indoklás kíséretében szoktam. Azt hiszem, hogy pedagógiai munkámban most jött el a pillanat, amikor nem csak tanítási készségeimet, hanem egyéb kompetenciáimat is egykori alma materem szolgálatába állíthatom.

Pályázatomban nem tértem ki külön a főigazgatói munkakör magától értetődő elemeire, így a fenntartóval való kapcsolattartásra és egyeztetésekre, a kötelező adminisztratív feladatok

ellátására, adatszolgáltatási és egyéb határidők betartására, az iskolai vagyon védelmére és megóvására, a főigazgató hatáskörébe utalt munkáltatói jogkörök gyakorlására. Az iskola működése ilyen szempontból jelenleg is rendben van, az alapidokumentumok mindenben megfelelnek a jogszabályoknak. Inkább azokat a területeket boncolgattam, ahol úgy látom, hogy javítani lehet az intézmény működésén.

A Kodály Iskola megújítása minden, a pályázatban ismertetett statisztikai adat ellenére nem mérnöki feladat, s bár az iskolavezetés strukturális gondolkodást kíván, de most megítélésem szerint elsősorban kreatív, iskolaépítő vezetésre van szükség, ahol a középpontban a kodályi filozófia követése áll, s minden gyakorlati (akár fiskális, akár objektív méréseket szorgalmazó) lépés az iskola szellemiségének kibontakoztatását kell, hogy segítse.

Kecskemét, 2024. április 11.

Dr. Ittész Tamás